

PROGRAMY PRO ŠKOLY

ŽELEZNOHORSKÝ REGION REGION KUNĚTICKÉ HORY

MŠ, ZŠ, SŠ
zájmové skupiny

- Mimoškolní výuka
- Poznávání funkce přírody, krajiny a sídelních celků
- Poznávání tradičních i novodobých aktivit
- Poznávání formou zábavy a hry

Vážení,

dovolujeme si Vám představit významný produkt na podporu využívání širokého a zajímavého potenciálu území Regionu Kunětické hory a Železnohorského regionu v Pardubickém kraji. Produkt byl dlouhodobě tvořen za účasti členů obou uvedených regionů – odborníků ve svých oborech, poskytovatelů služeb, pracovníků informačních center a především pedagogických pracovníků v rámci zkvalitnění a prohloubení spolupráce škol a občanských sdružení, jejichž členy jsou obce a města, neziskové organizace, dobrovolníci a místní podnikatelé především v oblasti cestovního ruchu. Obě občanská sdružení se zabývají již od r.2005 celkovým rozvojem venkovských oblastí, využíváním místních zdrojů a posílením místního patriotismu.

Jedná se o detailní připravené programy odpovídající rámcovým vzdělávacím plánům pro 1. – 9. ročník základních škol s pružnou modifikací pro školy mateřské, střední a zájmová uskupení pracující se školní mládeží se zaměřením na vlastivědu, přírodopis, zeměpis a ekologickou výchovu. Programy jsou připraveny formou **UČIT POZNÁNÍM** – souborem cílených a tematických výletů či exkurzí po Regionu Kunětické hory a Železnohorském regionu v rámci školní či mimoškolní výuky. Programy týkající se poznávání funkce přírody mají formu pozorování unikátního ekosystému, kde by se měl člověk pouze rozhlížet a intenzivně vnímat vztahové (ekologické) věci.

Nabídka je koncipována do ucelených programů: konkrétní ročník, výukové téma, odpovídající předmět, cíl exkurze/výletu s obsahem, definování doplňujících služeb a aktivit navazujících. Pro každý ročník jsou zpracovány min. 2 pracovní listy. Další pracovní listy a ucelené manuály programů pro vedoucí a pedagogické pracovníky akcí jsou v postupném zpracování, do kterého se můžete zapojit. Dále můžeme nabídnout doplňkové kvízy a jiné zajímavosti. Programy budou každoročně aktualizovány.

Dalším a nedílným cílem produktu je „zviditelnit“ činnost občanských sdružení Regionu Kunětické hory a Železnohorského regionu a představit jejich bohatý a široký rozvojový potenciál v mnoha oblastech spolupráce.

Programy pro školy volně navazují na projekt „Programy pro školy Železnohorského regionu“ z r. 2011, „Animace - nová výuková metoda pro školy“ a na vzdělávací program akreditovaný na MŠMT, který vznikl v rámci realizace projektu. Projekty realizovaly Železnohorský region a Institut rozvoje evropských regionů, o.p.s., člen Železnohorského regionu a jeho partner Východočeská galerie v Pardubicích. Metoda animace zprostředkovává umění/ kulturu/historii/přírodu prostřednictvím prožitého zážitku a aplikuje vše do školní výuky. Projektu se zúčastnili pedagogičtí pracovníci se svými žáky mnohých škol Pardubického kraje, vč. Regionu Kunětické hory a Železnohorského regionu www.irer.cz.

Kolektiv autorů občanského sdružení Železnohorský region

Archeopark Nasavrky

Ranč LL Kovářov

ŽELEZNOHORSKÝ REGION

Rozhledna Barborka

Národní geopark Železné hory

Téma výuky, termín	Vhodný výlet, exkurze	Doplňkové služby	Poznámky
Hospodářská zvířata duben-září	RANČ LL KOVÁŘOV Základní informace: Na ranči možnost svezení na koni. V areálu také další domácí zvířata - ovce, prasata, koza. Pan Lašek představí koně a celé hospodářství. Návštěvu nutné předem dohodnout.	Název areálu: Ranč LL Kovářov Provozovatel: Vladimír Lašek Obec: Kovářov Kontakt: Kovářov 1, 538 07, pošta Seč Zodpovědná osoba: Vladimír Lašek Tel.: 602 624 622 Mail: ranch@kovarov.info Webové stránky: http://www.kovarov.info/ Cena: podle dohody 30 – 50 Kč WC: ne Bezbariérový přístup: štěrkový povrch Doprava: autobus může parkovat nedaleko benzínové pumpy u vstupu na pastviny, popř. veřejná doprava ze Seče nebo Heřmanova Městce Občerstvení: v případě zájmu pan Lašek zajistí opékání uzenin, které si děti přivezou Umístění: uprostřed vesnice Kovářov, přímo u silnice	Poznávání domácích zvířat a jejich mláďat – rozvíjet a prohlubovat poznatky o domácích zvířatech a jejich mláďatech, o jejich užitku a způsobu života - upozorňovat na některé typické vlastnosti těchto zvířat (vzhled, velikost, hlas, pohyb)
Díváme se kolem sebe - rozhledna Boika březen-říjen	ROZHLEDNA BOIKA Trasa: Vycházíme z Nasavrk od malého rybníčka po modré údolím Pekla. U jedné z chat jsou skoro v životních velikostech vyřezáni: čert, vodník, hlava indiána, ježci, klapačí mlýnek, orel, had. Cesta je až do Hradiště mimo silnici. Autobus počká v Hradišti na autobusové zastávce a doveze MŠ na rozhlednu. Rozhledna Boika: Dřevěná rozhledna pod vrchem Planina u obce České Lhotice, cca 3km západně od Nasavrk v nadmoř. výšce 528m. Rozhledna je dostupná pěšky po naučné stezce z Nasavrk (modrá turistická, odbočka vprostřed náměstí, délka asi 1,5 km). Po zdolání 32 schodů nabízí rozhled z výšky 11 metrů na Železné hory, Orlické hory, Krkonoše, Jeseníky, Pardubice, Kunětickou horu či Kralický Sněžník. Vede tudy naučná Keltská stezka. Rozhledna je vhodná pro žáky MŠ, protože není příliš vysoká. Pod ní je hezké posezení na svačinu.	Název areálu: rozhledna Boika České Lhotice Provozovatel: obec České Lhotice Obec: České Lhotice Kontakt: České Lhotice 35, 538 25 Nasavrky Tel.: Miroslav Komberec (starosta) 606 788 659 Mail: ou@ceske-lhotice.cz Webové stránky: http://rozhledny.kohl.cz/rozhledna-boika-u-ceskych-lhotic Cena: volně přístupná WC: ne Bezbariérový přístup: ne Doprava: busem dojedete až k rozhledně, parkování na kraji silnice Hodonín-České Lhotice. Pro osobní auta parkoviště. Občerstvení: Nasavrky Suvenýry: turistické známky, pohledy a turistické vizitky Informační centrum Nasavrky	Vytváření povědomí o širším přírodním i technickém prostředí, co se děje v přírodě. Pozorování a vnímání přírody, vyprávění o zážitku. Pozorování stromů, rostlin, poslech – rozlišování zvuků. Sběr plodů stromů a keřů. Navlékání a koláže z přírodnin, hry s přírodninami. Pozorování brouků a drobného hmyzu. Neživá příroda – prohloubení poznatků dětí o vlastnostech kamene.

Téma výuky, termín	Vhodný výlet, exkurze	Doplňkové služby	Poznámky
Rozmanitost přírody - příroda na podzim říjen	CHOLTICKÁ OBORA Pěší trasa: vycházka zámeckým parkem a oborou v délce cca 3 km kolem rybníků Zrcadlo, Červený a Chrtnický. Základní informace: přírodně krajinný park s rozlehlou oborou. Přírodní rezervace Choltická obora představuje lesní porosty parkového charakteru a na ni navazující přirozený lesní porost, dva rybníky využívané k chovu polodivokých kachen; početná populace kuňky obecné. Ekologicky pestré a geomorfologicky členěné území s roklí potoka, významné biocentrum se vzácnými lesními druhy brouků, hnízdiště ptáků a dokonce kolonie netopýra rezavého.	Název areálu: Choltická obora Provozovatel: Městys Choltice Obec: Choltice Kontakt: Městys Choltice, Pardubická 78, 533 61 Choltice Tel.: 466 972 200 Mail: podatelna@choltice.cz Webové stránky: http://www.choltice.cz/pro-navstevniky/turisticke-zajimavosti/cholticka-obora-pr-a-evl/item/96-prirodni-rezervace-cholticka-obora.html Cena: vstup do obory zdarma WC: na zámku Bezbariérový přístup: štěrková cesta oborou Doprava: trať Přelouč-Heřmanův Městec, bus např. z Pardubic nebo Přelouče, zastávka na náměstí u zámku. Parkování busu: u zámku Občerstvení: Zámecká restaurace 777 200 804 Suvenýry: zámek	PRACOVNÍ LIST PŘÍRODA NA PODZIM Žák pozoruje proměny v přírodě na podzim, pozoruje stromy listnaté a jehličnaté, seznamuje se např. se smrkem a dubem, popisuje typické znaky těchto stromů. Navazující program: zámek Choltice s expozicí vlastivědného muzea, barokní lékárny, kapli sv. Romedea a expozici loutek černého divadla. V restauraci zámku Choltice (provozovatel p. Raba) nabídka dalších akcí pro děti viz: http://www.zamekcholtice.cz/restaurace/kalendar-akci/
Lidé a čas - pojmenuje některé rodáky, kulturní či historické památky, významné události regionu září, říjen	ZÁMEK CHOLTICE Expozice I: prohlídkový okruh jižním křídlem - unikátní barokní kaple sv. Romedea, vlastivědné muzeum s jedinečnou barokní lékárnou. Expozice II: Svět loutek, vodníků a černého divadla - v sezóně nabízí v pondělí a v sobotu v 10, 13 a 15 hodin návštěvu loutkových divadelních představení. Stavební sloh: baroko	Název areálu: zámek Choltice Obec: Choltice Kontakt: Náměstí Sv. Trojice 1, 533 61 Choltice Zodpovědná osoba: Svět vodníků a loutek černého, divadla Libor Štumpf Tel.: Prohlídky mimo otevírací dobu možno dohodnout předem na tel.: 724 791 367 nebo 466 972 340 Mail: choltice@centrum.cz Webové stránky: http://zamek-choltice.cz WC: ano Bezbariérový přístup: expozice II Doprava: parkování busu před zámkem, zdarma. Veřejná doprava zastávka busu na náměstí, cca 200 m od zámku. Občerstvení: oběd - zámecká restaurace 777 200 804 Otevírací doba zámecká expozice I: květen, červen, září, říjen - sobota, neděle od 10 do 17 hodin červenec, srpen - pátek, sobota, neděle od 10 do 17 hodin	Žák se podle svých schopností orientuje v čase, porovnává současnost a minulost v našem životě. Možnost objednání oběda v Zámecké restauraci: kontakt: Josef Raba +420 777 200 804 krabak.j@seznam.cz V dětském koutku je zde trampolína a houpačka.

Téma výuky, termín	Vhodný výlet, exkurze	Doplňkové služby	Poznámky
Lidé a čas - pojmenuje některé rodáky, kulturní či historické památky, významné události regionu září, říjen		Cena: dospělí 40 Kč děti, studenti a ZTP 20 Kč děti do 5 let zdarma Otevírací doba zámecká expozice II (Černé divadlo): červen a září soboty, neděle, svátky od 10:00 do 17:00 hodin červenec, srpen denně od 10:00 do 17:00 hodin Cena: jednotné vstupné 50,- / každá osoba, pedagogický doprovod zdarma Pro zájezdy cena komplet 85 Kč / osoba, cena zahrnuje prohlídky expozic, divadelní představení a pohlednici.	
Lidé kolem nás - povolání Lidé a čas - zvyky a tradice (Vánoce) duben - 15. říjen	VÝROBNA VÁNOČNÍCH OZDOB Firma Vánoční ozdoby, DUV-družstvo je specializována výhradně na tradiční výrobu skleněných vánočních ozdob. Veškerá výroba je ruční práce - bez využití strojů. Při výrobě vánočních ozdob je používán světový standard barevnice obsahující přibližně 600 barevných odstínů až v šesti efektech jednotlivého odstínu barvy - lesk, mat, mrazolák, porcelán, metalíza a tzv. skořápkový efekt. Prodejna ozdob v areálu továrny.	Název areálu: Vánoční ozdoby, DUV, družstvo pobočka Horní Bradlo Předseda družstva: Šorma Miroslav Obec: Horní Bradlo Umístění: téměř na konci obce směrem na Vršov a Seč Kontakt: Horní Bradlo 4, 539 53 Zodpovědná osoba: paní Secká Tel.: 469 338 124 Mail: nfo@vanocniozdob.cz Webové stránky: http://www.vanocniozdob.cz Cena: 20 Kč/osoba Délka prohlídky: cca 30 min., vstup domluve předem telefonicky v prac.době tj. do 14 hodin WC: ne Bezbariérový přístup: ano Doprava: parkování busu před výrobnou. Veřejná linka busu - zastávka v H. Bradle Občerstvení: ne Suvenýry: prodejna ozdob v areálu továrny.	Žák odvodí význam a potřebu různých povolání a pracovních činností, vypráví o práci rodičů, uplatňuje elementární poznatky o sobě, o rodině a činnostech člověka, o lidské společnosti, soužití, zvycích a o práci lidí; na příkladech porovnává minulost a současnost.

Téma výuky, termín	Vhodný výlet, exkurze	Doplňkové služby	Poznámky
Lidé a čas - vývoj a pokrok - naše vlast v minulosti Člověk a jeho zdraví - výchova ke zdraví, turistika září, říjen, květen, červen	HRAD LICHNICE (Třemošnice) 1 km od Třemošnice zřícenina hradu stojící na skalnatém návrší (480 m n.m.) nad Třemošnicí, hrad postaven ve 13.stol. Smílem Světliným, majetek města Třemošnice. V blízkosti hradu poutá pozornost návštěvníků památný „Žižkův dub“, jeho stáří se odhaduje na 750-800 let. Na hradě průvodkyně vypráví i pověst o kruté panně Miladě. Doporučená trasa výletu: 1) Autobusem vyjet na Lichnici, prohlídka hradu (autobus odjede do Třemošnice na náměstí) 2) Vyhlídka Dívčí kámen 3) Žižkův dub, pěšky dojet do Třemošnice 4) prohlídka Berlovy vápenky v Závrati (informace o Berlově vápence viz střední školy)	Název areálu: Hrad Lichnice Provozovatel: město Třemošnice Obec: Třemošnice Kontakt: Městský úřad Třemošnice, Náměstí Míru 451, 538 43 Třemošnice Zodpovědná osoba: průvodce Ivana Matyková, Tel.: 728 835 746 Mail: Ivana.Matykova@seznam.cz Webové stránky: http://www.tremosnice.cz/cz/tur-lichnice.php Cena: dospělí 20 Kč, děti, důchodci, studenti, ZTP 10 Kč Otvírací doba: květen- září - ÚT-NE 10:00-17:00; duben - SO+NE 10:00-17:00 Mimo sezónu je možné domluvit prohlídku s paní Matykovou. WC: ne, Bezbariérový přístup: ne Doprava: parkování v Podhradí přímo u cesty na Lichnici (mimo sezónu bez problémů, v sezóně může být plocha plná). Veřejná doprava vlakem do Třemošnice (spoj Čáslav-Třemošnice), busy 650604, 620714, 240053. Občerstvení: kousek od parkoviště směrem k hradu, pizzerie Lihovar v Třemošnici 739 435 028 , hotel Lichnice v Třemošnici 469 661 730	PRACOVNÍ LIST: NAŠE VLAST V MINULOSTI Žák pojmenuje kulturní či historické památky, významné události regionu, interpretuje některé pověsti nebo báje spjaté s místem, v němž žije. Uplatňuje elementární poznatky o sobě, o rodině a činnosti člověka, o lidské společnosti, soužití, zvycích a o práci lidí; na příkladech porovnává minulost a současnost. Žák porovnává, jak se mění práce v průmyslu, jak věda a technika usnadňuje lidem život, dozví se zajímavé informace o zpracování lokálních surovin.
Rozmanitost přírody - pojem arboretum květen, červen	ARBORETUM HEŘMANŮV MĚSTEC Arboretum spolu s volně navazujícími lesními porosty Pálác a Bažantnice jsou součástí přírodního parku Heřmanův Městec. Nachází se zde 29 druhů stromů. Po prohlídce arboreta můžeme pokračovat po modré turistické značce do blízkého Kostelce u Heřmanova Městce. Zde děti jistě zaujme soukromý zvěřinec s exotickými zvířaty. Vzdálenost z Heřmanova Městce do Kostelce cca 3 km.	Název areálu: Arboretum Heřmanův Městec Provozovatel: ve správě Domova pro seniory v Heřmanově Městci Obec: Heřmanův Městec Kontakt: náměstí Míru 288, 538 03 Heřmanův Městec Zodpovědná osoba: Martin Pišar - vedoucí TIC Heřmanoměstsko Tel.: 469 625 147 Mail: infocentrum@mesto-hm.cz Webové stránky: http://www.zeleznahory-hm.cz/1990/prirodni-zajimavosti/ Cena: volně přístupné WC: ne Bezbariérový přístup: ano Doprava: veřejná doprava busem z Pardubic, Chrudimi, Přelouče Parkování busu: u hotelu Heřman nebo u zastávky linkových busů na náměstí Občerstvení: Heřmanův Městec Pěší trasa: vstup z náměstí do zámeckého parku, u vchodu informační tabule. Délka trasy po zámeckém parku cca 3 km Suvenýry: v TIC Heřmanův Městec na náměstí Informace o soukromém zvěřinci TIC.	Žák rozřídí některé přírodniny podle nápadných určujících znaků, uvede příklady výskytu organismů ve známé lokalitě, využívá jednoduché klíče a atlasy. Na základě pozorování konkrétních organismů si uvědomuje rozmanitost života na Zemi, vzájemné vztahy mezi organizmy. Zhodnotí činnost člověka v přírodě, jeho zásahy v životním prostředí.

Téma výuky, termín	Vhodný výlet, exkurze	Doplňkové služby	Poznámky
Rozmanitost přírody - voda, nezbytná podmínka života na Zemi - koloběh vody na Zemi podzim nebo jaro	CENTRUM AKTIVNÍHO ODPOČINKU VESELÍ U PŘELOUČE Zde je na Struze vytvořeno biocentrum s 88 meandry. Je výsledkem mnohaletého snažení o kultivaci centra obce. Biokoridor vznikl v místě bývalého rybníka „Kuchyňka“ a rozšiřuje zde nabídku rekreační odpočinkové zóny. Děti si zde nejen osvojí různé pojmy týkající se vody, ale zároveň mohou využít krásné dětské hřiště nebo víceúčelové sportovní hřiště. Můžete jim proto s sebou vzít i míče na vybíjenou.	Název areálu: Centrum aktivního odpočinku Veselí u Přelouče Provozovatel: obec Veselí Obec: Veselí Kontakt: Veselí 68, 535 01 Přelouč Zodpovědná osoba: starosta Oldřich Valenta Tel.: 606 660 250 Mail: obecni.urad@obecveseli.cz Webové stránky: http://www.obecveseli.cz/web/index.php/biokoridor Cena: vstup volný WC: penzion Na Hrázi Bezbariérový přístup: ano Doprava: veřejná doprava vlak - trať Heřmanův Městec – Přelouč, parkování busu u penzionu Na Hrázi Občerstvení: penzion Na Hrázi	PRACOVNÍ LIST: VODA – NEZBYTNÁ PODMÍNKA ŽIVOTA NA ZEMI Kde pramení řeka, úpravny vody, čistota vody, jak zabránit jejímu znečištění? Žák vysvětlí základní význam vody, vzduchu, půdy, provádí jednoduché pokusy u skupiny známých látek. Na základě pozorování konkrétních organismů si uvědomuje rozmanitost života na Zemi, vzájemné vztahy mezi organizmy.
Člověk a jeho zdraví Lidé a volný čas - zábava i poučení - turistika Lidé a čas - regionální památky - báje, mýty, pověsti podzim nebo jaro	NAUČNÁ STEZKA RAŠKOVICKÉ LOMY Trasa: začátek naučné stezky v areálu rozhledny Barborka, celková délka okruhu 2 km Témata zastavení: život na vesnici v 17.století, návesní lom - historie těžby křemence, Horní Raškovice - historie obce, pod rozhlednou - krajina, Bezedná - pověst a její dobové souvislosti, Vysoká skála - historie a způsoby těžby v minulosti Základní informace: ukázka zatopených lomů po těžbě kamene, ze kterého se vyráběly v 17. století mlýnské kameny, známé v celém českém království. Zajímavost: rozhledna Barborka, expozice dřevěných a kamenných plastik, Fit stezka	Název areálu: Naučná stezka Raškovické lomy Provozovatel: obec Svinčany Kontakt: TIC náměstí Míru 288, 538 03 Heřmanův Městec Zodpovědná osoba: Martin Písař - vedoucí TIC Heřmanoměstecko Tel.: 469 625 147 Mail: infocentrum@mesto-hm.cz Webové stránky: http://www.zeleznehory-hm.cz/2000/naucna-stezka-rasko-vickymi-lomy/ Cena: volně přístupné WC: ne Bezbariérový přístup: cesta lesem Doprava: pouze bus, špatné spojení veřejnou dopravou, parkování busu v obci Horní Raškovice Občerstvení: Heřmanův Městec	Efektivní využívání volného času, turistika. Žák uplatňuje elementární poznatky o sobě, o rodině a činnostech člověka, o lidské společnosti, soužití, zvyčích a o práci lidí; na příkladech porovnává minulost a současně interpretuje některé pověsti nebo báje spjaté s místem, v němž žije. Návštěva areálu rozhledny Barborka 20 Kč,-/osoba. Podrobnější informace o rozhledně viz 9. ročník.

Téma výuky, termín	Vhodný výlet, exkurze	Doplňkové služby	Poznámky
Rozmanitost přírody Pozorování v přírodě - zvířata a rostliny u lidských obydlí - zvířata a rostliny na poli a na louce - zvířata a rostliny v lese - zvířata a rostliny u vody a ve vodě květen, červen	KAŇKOVA ROKLE, ZLATÝ POTOK Doporučená trasa výletu: 1) Autobusem vyjet na Lichnici, prohlídka hradu (autobus odjede do Mladotic k mostu u řeky Doubravy) 2) Pěší turistika Kaňkovou roklí do Třemošnice 3) Dále pokračovat pěšky podél Zlatého potoka k soutoku s řekou Doubravou 4) Příjemná nenáročná procházka nás doveče do Mladotic (cca 4km), zde nasedneme opět do autobusu nebo se můžeme po druhé straně řeky vrátit zpět do Třemošnice. Zlatý potok je pravostranný přítok řeky Doubravy v Pardubickém kraji. Délka toku činí 9,5 km. Plocha povodí měří 27,5 km². Součást přírodního parku Doubrava.	Název areálu: Hrad Lichnice Provozovatel: město Třemošnice Obec: Třemošnice Kontakt: Městský úřad Třemošnice, Náměstí Míru 451, 538 43 Třemošnice Zodpovědná osoba: průvodce Ivana Matyková, Tel.: 728 835 746 Mail: Ivana.Matykova@seznam.cz Webové stránky: http://www.tremosnice.cz/tur-lichnice.php Cena: dospělí 20 Kč, děti, důchodci, studenti, ZTP 10 Kč Otvírací doba: květen- září - ÚT-NE 10:00-17:00; duben - SO+NE 10:00-17:00 Mimo sezónu je možné domluvit prohlídku s paní Matykovou WC: ne, Bezbariérový přístup: ne Doprava: parkování v Podhradí přímo u cesty na Lichnici (mimo sezónu bez problémů, v sezóně může být plocha plná). Veřejná doprava vlakem do Třemošnice (spoj Čáslav-Třemošnice), busy 650604, 620714, 240053 Občerstvení: kousek od parkoviště směrem k hradu, pizzerie Lihovar v Třemošnici 739 435 028 , hotel Lichnice v Třemošnici 469 661 730	PRACOVNÍ LIST: PŘÍRODNÍ REZERVACE Žák rozřídí některé přírodniny podle nápadných určujících znaků, uvede příklady výskytu organismů ve známé lokalitě, využívá jednoduché klíče a atlasy. Na základě pozorování konkrétních organismů si uvědomuje rozmanitost života na Zemi, vzájemné vztahy mezi organizmy. Lesy jehličnaté, smíšené, dodržování pravidel v přírodní rezervaci, chráněné rostliny, chránění živočišné, eroze.
Lidé kolem nás - naše vlast, kraje ČR, krajská a významná města, přírodní a hospodářské zajímavosti - práce s mapou, světové strany - povrch České republiky Lidé a čas - 2. světová válka, zánik Československé republiky, obnovení republiky září, říjen	ROZHLEDNA LICOMĚŘICE Rozhledna s posezením stojí na soukromém pozemku Jaroslavy a Josefa Bohuňkových z Licoměřic. Nachází se v nadmořské výšce 370 m. Byla vybudována v letech 2006 – 2007. Na tomto místě dle vyprávění a pozůstatků stávala zřejmě tvrz, do první poloviny 16. století strážní stanoviště (vojenská hláska). + Licoměřice - památník obětím II. světové války, obelisk a zemljanka nad Zbyslavcem V roce 1944 zde bojovala jedna ze základů partyzánské skupiny Mistr Jan Hus. Pod lesem nad obcí stojí památník zemřelých obyvatel obou obcí, kteří byli 19. 12. 1944 odvezeni do koncentračního tábora v Terezíně. Památník je vzorně udržován, jsou u něho lavičky. Od památníku je krásný výhled do okolní krajiny.	Název areálu: Rozhledna Licoměřice Provozovatel: Jaroslava a Josef Bohuňkovi Obec: Licoměřice Kontakt: TIC Třemošnice, 1. Máje 56, 538 43 Třemošnice Tel.: 469 611 135 Mail: ic@tremosnice.cz Webové stránky: http://www.zeleznehory.net/products/soukroma-rozhledna-v-licomerich/ Cena: volně přístupná WC: ne Bezbariérový přístup: ne Doprava: vlastním busem do Zbyslavce, pěšky po modré kolem rekreačního areálu do lesa, k odbočce na Zemljanky. Dále pokračuje modrá značka k rozcestí u Březinky a dál po modré na kraj lesa. Tady je památník obětím 2. světové války. Sestup do Licoměřic, kde může čekat bus. Trasa celkem cca 6 km. Občerstvení: ne	Orientace v krajině, orientace na mapě, určení světových stran, orientace podle busoly a kompasu, nadmořská výška. Vnitrozemská pohoří, které pohoří je nejbližší našemu bydlišti, které řeky protékají tímto pohořím. Žák popíše život v českých zemích v době nacistické okupace, význam obnovení Československé republiky.

Téma výuky, termín	Vhodný výlet, exkurze	Doplňkové služby	Poznámky
Rozmanitost přírody Ve vodě a v jejím okolí - význam rybníků (vrba, leknín, rákos, kosatec, labuť, kapr obecný, štika, užovka, druhy žab) - význam rybníkářství - práce rybníkářů květen, červen	VLASTIVĚDNÁ STEZKA, RYBNÍČNÍ SOUSTAVA HEŘMANOMĚSTECKA Pěší trasa je dlouhá 2,2 km. Osm zastavení mapuje vývoj rybníkářství v krajině. Témata: Historie krajiny a osady Konopáč Lázně a koupaliště – kulturní život v Konopáči Rybníky – historie a úprava rybníků Rybníky – život v rybníku a jeho okolí Lesy Geologie okolí, těžba a zpracování kamene Louky Cihelny, cihláři a hliniště	Název areálu: Autokempink Konopáč Obec: Heřmanův Městec, Konopáč Kontakt: Konopáč 37, 538 03 Heřmanův Městec Zodpovědná osoba: Marcela Vančurová- Kateřina Secká Tel.: 469 625 147 Mail: konopac@tiscali.cz Webové stránky: http://www.zeleznehory-hm.cz/1846/autokempink-konopac/ Cena: stezka volně přístupná, cena vstupu do areálu koupaliště 10 Kč dítě WC: ano Bezbariérový přístup: ano Doprava: vlak (zastávka Heřm.M. vzdálena cca 2 km.) Parkování busu: parkoviště u kempu. Občerstvení: autokempink Konopáč nebo Heřmanův Městec Informace a suvenýry: TIC Heřmanův Městec	PRACOVNÍ LIST: VE VODĚ A V JEJÍM OKOLÍ Žák si na základě znalosti propojuje prvky živé a neživé přírody uvědomuje princip rovnováhy v přírodě, roztřídí přírodniny podle určujících znaků, seznamuje se a rozšiřuje si znalosti o výskytu, životním prostředí, stavbě těla a podmínkách pro život různých organismů, rozlišuje základní ekosystémy. V autokempinku Konopáč velmi pěkné přírodní koupaliště, které je od června v provozu.

Téma výuky, termín	Vhodný výlet, exkurze	Doplňkové služby	Poznámky
Lidé a čas - vznik samostatného Československa, 2. světová válka, holocaust, smutný život za okupace, pronásledování Židů za 2. sv. války, důvody a příčiny Lidé a čas - kultura a vzdělanost východních Čech, výstava významných malířů a sochařů 20. století	ŽIDOVSKÁ SYNAGOGA A BÝVALÁ ŽIDOVSKÁ ŠKOLA HEŘMANŮV MĚSTEC, GALLERY CYRANY Základní informace: židovská památka. Ghetto vzniklo v druhé polovině 17. století z židovského osídlení, které se datuje až do 15. století. Synagoga z první poloviny 18. století byla v roce 1870 přestavěna do novorománského slohu. Expozice galerie: V expozici se představují východočeskí malíři a sochaři 20. století - rodáci i ti, kteří v této oblasti našli svůj domov, přechodně zde pobývali nebo sem pravidelně na čas zajížděli. Lze konstatovat, že tvorba mnohých z nich přesahuje svou úroveň regionální rámec a řadí se do vývoje našeho moderního výtvarného umění, u některých, jako jsou František Kupka, Bohumil Kubišta, Jindřich Štyrský, Josef Šíma, Jan Zrzavý či Jan Kotík, dosahuje dokonce významu celoevropského.	Název areálu: Židovská synagoga a bývalá židovská škola Heřmanův Městec Provozovatel: Turistické informační centrum Heřmanův Městec Obec: Heřmanův Městec Kontakt: Havlíčkova 808, Heřmanův Městec Zodpovědná osoba: Tel.: 469 625 147, průvodkyně 469 660 340 Mail: infocentrum@mesto-hm.cz Webové stránky: http://www.hermanuv-mestec.cz/kultura/galerie-cyrany/ Cena: synagoga 20 Kč a 10 Kč, galerie 50 Kč , prohlídka s výkladem WC: v galerii, Bezbariérový přístup: židovská škola ne Doprava: parkování busu před synagogou na parkovišti Veřejná doprava: bus, zastávka na náměstí Občerstvení: na náměstí v Heřmanově Městci Otevřeno celoročně: červen- září: středa, sobota, neděle 10 - 12 hodin, 14 - 16 hodin říjen - květen sobota a neděle 13 – 16 hodin. V jiné dny lze prohlídku domluvit na tel. č. 469 660 340 nebo v Turistickém informačním centru. Výklad: v rámci vstupného , Stavební sloh: synagoga - novorománský Suvenýry: Synagoga, TIC Heřmanův Městec	Žák zařadí zjištěné údaje historicky správně a vyvozuje souvislosti mezi jednotlivými ději, orientuje se bezpečně v časové přímce. Žák z vlastních zkušeností a na základě práce s dostupnými údaji zpracovává informace o nemovitých a kulturních památkách, archívech, knihovnách a sbírkách muzeí a galerií. Velice zajímavá je i prohlídka Židovského hřbitova. Hřbitov pocházející z 15. století se řadí mezi nejstarší a nejzachovalejší židovské hřbitovy v Čechách.
Rozmanitost přírody Přízpůsobivost rostlin a živočichů Cesty za potravou září	CHOLTICKÁ OBORA Pěší trasa: vycházka zámeckým parkem a oborou v délce cca 3 km kolem rybníků Zrcadlo, Červený a Chrtnický. Základní informace: přírodní krajinařský park s rozlehlou oborou. Přírodní rezervace Choltická obora představuje lesní porosty parkového charakteru a na ni navazující přirozený lesní porost, dva rybníky využívané k chovu polodivokých kachen; početná populace kuňky obecné. Ekologicky pestrá a geomorfologicky členěná území s roklí potoka, významné biocentrum se vzácnými lesními druhy brouků, hnízdiště ptáků a dokonce kolonie netopýra rezavého.	Název areálu: Choltická obora Provozovatel: Úřad městyse Choltice Obec: Choltice Kontakt: Úřad městyse Choltice, Pardubická 78, 533 61 Choltice Zodpovědná osoba: starosta: +420 466 972 201, Tel.: 466 972 200 Mail: podatelna@choltice.cz Webové stránky: http://www.choltice.cz/pro-navstevniky/turisticke-zajimavosti/cholticka-obora-pr-a-evl/item/96-prirodni-rezervace-cholticka-obora.html Cena: vstup do obory zdarma WC: na zámku Bezbariérový přístup: štěrková cesta oborou Doprava: trať Přelouč-Heřmanův Městec, bus např. z Pardubic nebo Přelouče, zastávka na náměstí u zámku. Parkování busu: u zámku Občerstvení: Zámecká restaurace 777 200 804 Suvenýry: zámek	PRACOVNÍ LIST: PŘÍZPŮSOBIVOST ROSTLIN A ŽIVOČICHŮ V pracovním listě se žáci seznamují s vzájemnou symbiózou některých rostlin a živočichů, seznamují se s pojmem parazitismus a poloparazitismus. Navazující program: zámek Choltice s expozicí vlastního muzea, barokní lékárna, kaple sv. Romedea a expozice loutek černého divadla. V restauraci zámku Choltice (provozovatel p. Raba) nabídka dalších akcí pro děti: viz: http://www.zamekcholtice.cz/restaurace/kalendar-akci/

Téma výuky, termín	Vhodný výlet, exkurze	Doplňkové služby	Poznámky
Biologie živočichů, praktické poznávání přírody -hmyz, včela medonosná květen červen	VČELAŘSKÉ ARBORETUM NASAVRKY Základní informace: naučné tabule s informacemi o včelách a jejich pastvě, možnost pohledu do proskleného úlu, stromy a rostliny důležité pro včely a ostatní opylovače. Arboretum slouží ke vzdělávání široké laické veřejnosti a vzdělávání dětí a mládeže. Střední odborné učiliště včelařské – Včelařské vzdělávací centrum, o.p.s. – jedná se o jedinou vzdělávací instituci svého druhu v České republice.	Název areálu: Včelařské arboretum Nasavrky Provozovatel: Střední odborné učiliště včelařské – Včelařské vzdělávací centrum, o.p.s. Obec: Nasavrky Kontakt: Střední odborné učiliště včelařské – Včelařské vzdělávací centrum, o.p.s. Slatiňanská 135, 538 25 NASAVRKY Zodpovědná osoba: Ing. Novotná, p. Lojda Tel.: 469 677 128, Mail: info@souvnasavrky.cz Webové stránky: www.souvnasavrky.cz/ Cena: pro skupinu s výkladem 10 Kč/os. WC: v budově SOUV-VVC, Bezbariérový přístup: ano Doprava: parkování busu před SOUV-VVC Veřejná doprava: bus, zastávka busu před SOUV-VVC (jen místní linky) a na náměstí Občerstvení: pro skupinu nad 25 žáků přímo na SOUV-VVC 469 677 128, Hotel Sustr 469 687 069, restaurace Pod lipou 606 766 908, naproti přes silnici motorest U Klokana a benzinová pumpa Suvenýry: v areálu SOUV-VVC je Prodejna včelařských potřeb s prodejem medu, svíček ze včelího vosku Vstup: domluvit předem na SOUV-VVC s panem Lojdou nebo Ing. Novotnou, rádi Vám při prohlídce povědí spoustu zajímavého o včelách, včelaření a včelích produktech	PRACOVNÍ LIST: VČELA MEDONOSNÁ Význam včelařství - rostliny důležité pro včely a ostatní opylovače - uspořádání úlu - včelí produkty
Přírodní obraz Země Přírodní složky a oblasti Země Vodní obal Země, jak člověk využívá přírodu říjen květen	PŘEHRADNÍ HRÁZ SEČSKÉ PŘEHRADY VODNÍ ELEKTRÁRNA SEČ Základní informace: Údolní přehradní nádrž postavená 1925-1934 na toku řeky Chrudimky slouží jako ochrana proti povodním. Zděná hráz byla postavena ze žulových bloků mezi skalisky, na nichž se nacházejí zříceniny hradů Oheb a Vildštejn. Výška hráze činí 42 m a její šířka v koruně 165 m. Zadržuje 22 milionů m³ vody. Provozovatelem přehrady je povodí Labe s.p. Voda je využívána k pohonu vodní elektrárny. Trasa: od parkoviště zpět cca 350 m, odbočit na silničku vpravo, podél kempu U letadla pořád dál cca 0,5 km, na rozcestí odbočit vpravo podél potrubí ke hrázi K elektrárně: pěšky zpět kolem kempu, zahrnout vpravo po silnici na rozcestí vlevo k elektrárně (napravo k hrázi)	Název areálu: Vodní elektrárna Seč Provozovatel: Povodí Labe s.p. Obec: Seč Kontakt: Přehrada Seč, Seč 166, 538 07 Seč Zodpovědná osoba: pan Musil nebo p. Škarka Tel.: 466 868 211; Tel: 469 676 106 Webové stránky: www.pla.cz/planet/public/vodnidila/prehrada_sec.htm Cena: nutno dohodnout předem WC: ne, Bezbariérový přístup: ne Doprava: veřejná doprava bus do Seče, dál pěšky Parkování busu: na parkovišti před hrází přehrady (směrem od Seče parkoviště na pravé straně silnice) Občerstvení: v sezóně autokemp U letadla, jinak Seč Vstup: možná prohlídka tělesa hráze s výkladem hrázového, předem je ale nutné návštěvu domluvit a v elektrárně nefotit	Oběh vody v krajině - význam přehradních nádrží - druhy energie

Téma výuky, termín	Vhodný výlet, exkurze	Doplňkové služby	Poznámky
Biologie živočichů a rostlin, praktické poznávání přírody -vodní ekosystém, živočišné a rostliny -život na pštrosí farmě podzim, jaro	LIBÁŇSKÉ RYBNÍKY Základní informace: rybníky s památnými duby na hrázích: největší rybník Pařezný, přírodní rezervace rybník Hluboký (hnízdění vodního ptactva), Drahotický rybník na severním okraji Libáně. Soustavu doplňuje trojice menších rybníků: Jezírko, Nový rybník a Loučenský rybník. Pěší trasa: celkem cca 5 km, z Výsonína pěšky po modré turistické značce kolem rybníka Zaháj na rozcestí se zelenou. Pokud si chcete projít hráz rybníka Pařezný - jděte rovně po nezačtené cestě, po cca 300 m jste na hrázi rybníka. Vraťte se zpět a pokračujte po modré turistické značce kolem rybníka Pařezný, pily u Libáně na Libáň, a přes hráz Drahotického rybníka do Drahotic, kde na vás před výjezdem na rušnou silnici může čekat autobus. Zajímavost: pomník hudebnímu skladateli Zdeňku Fibichovi v Libáni. Fibich trávil na Libáni dětská léta, jeho otec zde působil jako fořt. V jednom statku na Libáni se chovají pštrosi.	Název areálu: Libáňské rybníky Obec: rybníky u obce Libáň Kontakt: TIC Nasavrky, Náměstí 1, 538 25 Nasavrky Zodpovědná osoba: Radka Závorková Tel.: 469 677 555 Mail: ic-nasavrky@ckmacek.cz Webové stránky: http://www.zeleznehory.net/products/libanske-rybniky/ Cena: vstup volný WC: ne Bezbariérový přístup: turistická trasa po hrázi rybníků Doprava: veřejná doprava: busem s obtížemi (výstup Na Skalce, nástup zastávka Libáň, odbočit před Drahotickým rybníkem) Občerstvení: Nasavrky	Pozorování vodního ptactva -určování rostlin, podle možností praktické ukázky, práce s atlasy (klíči rostlin a živočichů)
Biologie rostlin, praktické poznávání přírody -vyšší rostliny -krytosemenné -nahosemenné září, říjen, květen, červen	PRALES POLOM Základní informace: jedna z nejzajímavějších lokalit Železných hor, zbytek původního jedlobukového pralesa Pěší trasa: z parkoviště po zelené turistické značce cca 1,5 km k pralesu, po pralesu cca 1,5 km a 1,5 km zpět, celkem vycházka 4,5 km. Zelená turistická značka vede z Horního Bradla, přes Malou Strážez a pralesem. Na konci pralesa je tabule, stejnou cestou se dostanete zpět . V místě, kde v pralesu zelená značka prudce uhybá vpravo, můžete jít po cestě rovně a po cca 100 m najdete bývalý dřevěný lovecký zámeček (je soukromý, obdivujte proto z cesty), stejnou cestou se pak vrátíte zpět k busu.	Název areálu: Prales Polom (přírodní rezervace) Obec: nejbližší vesnička Malá Strážez Kontakt: MALÁ Cestovní Kancelář - MA.CE.K., Luboš Závorka, Náměstí 1, 538 25 Nasavrky Zodpovědná osoba: Luboš Závorka Tel.: 469 677 555, Mail: ckmacek@ckmacek.cz Webové stránky: www.ckmacek.cz http://www.hornibradlo.cz/turistika/zajimavosti/ Cena: vstup samostatně, možno zajištění výkladu průvodce CK MA.CE.K. tel. 469 677 555, cena 200 Kč/hodina/skupina WC: ne, Bezbariérový přístup: pohyb v pralesu je hodně ztížený - kamenitá cesta, padlé větve a stromy Doprava: veřejná linka busu, zastávka v H.Bradle Parkování busu: Horní Bradlo na parkovišti proti zastávce autobusu a prodejně potravin Občerstvení: prodejna potravin naproti parkovišti busu, oběd v Horním Bradle Penzion U Kozlů 602 827 802, ŠARZ Vršov 469 338 247	PRACOVNÍ LIST: PRALES POLOM Žáci si vštěpují zásady chování v přírodě, prakticky je uplatňují. Praktické ukázky, práce s atlasy rostlin.

Téma výuky, termín	Vhodný výlet, exkurze	Doplňkové služby	Poznámky
Biologie člověka, praktické poznávání přírody Člověk-vývoj člověka říjen, květen, červen	KELTSKÝ ARCHEOPARK NASAVRKY Expozice Keltského archeoparku nabízí tyto sekce: Řemesla, Smrt a náboženství, Oppidum,Válka a krása, Polozemnice, Přednáškový sál, film Příběh kamene. Největší předností expozice je její interaktivita -možnost si všechny exponáty vyzkoušet. Vyzkoušíte si mletí na zrnětřecí či kamenném mlýnku na obilí, výrobu keramiky zase doplní model keramické dílny včetně pece ve skutečné velikosti, funkční model hrnčířského kruhu a řada hliněných nádob. Další možností je objednat se na zážitkové programy, které vás provedou světem keltské civilizace: Experimentální pravěká řemesla Program Keltský svět Momentálně probíhá také stavba archeoskanzenu v Nasavrkách. Skanzen je zatím nepřístupný, dokončen a otevřen by měl být v r. 2013.	Název areálu: Zámek Nasavrky, Keltský archeopark Nasavrky Obec: Nasavrky Kontakt: Náměstí 1, Nasavrky 538 25 Zodpovědná osoba: Anna Frantalová Tel.: 469 677 566 Mail: anna.frantalova@boii.cz Webové stránky: www.inasavrky.cz Cena: základní 50 Kč, snížené 35 Kč, pro ZŠ navíc možnost programu s prac. sešitem 80 Kč Otevřeno: Říjen – květen: Po – Pá: 8:30 – 16:30 Červen a září: Po – So: 8:30 – 16:30 Červenec a srpen: Po – Ne: 9:00 – 17:00 Prohlídky pro skupiny objednávejte předem (lze zajistit i mimo otevírací dobu). Prohlídka je s výkladem. WC: na zámku Bezbariérový přístup: ne Doprava: veřejné linky busu zastávka na náměstí Parkování: bus na náměstí Občerstvení: prodejny potravin, kopečková zmrzlina v prodejní zeleniny Oběd: hotel Šustr 469 687 069, restaurace Pod lipou 606 766 908 Pro školy jsou také připravené programy s keltskými řemesly v zámecké zahradě - viz www.ckmacek.cz	Vývoj člověka od australopitheka až po homo sapiens Zajímavost: u zámku začíná 9 km dlouhá naučná Keltská stezka, vede přes bývalé keltské oppidum. Základní informace: naučná stezka o keltské minulosti zdejšího kraje prochází údolím řeky Chrudimky, prostorem bývalého keltského oppida a přes rozhlednu Boiku se vrací zpět do Nasavr. Začátek před zámek v Nasavrkách. První naučná tabule je u zadní zdi kostela proti zámku. Naučné tabule: 14 na stezce + 6 v prostorách bývalého oppida. Délka trasy: okruh 9,5 km, je možné zkrátit: z Hradiště se vrátit po silničníce zpět do Nasavr. Máte-li vlastní bus, můžete dojet cca 4 km do Hradiště, prohlédnout si oppidum, busem dojet na rozhlednu a zpět do Nasavr. Jednoduchou mapku trasy získáte zdarma v Turistickém informačním centru - přízemí zámku v Nasavrkách.

Téma výuky, termín	Vhodný výlet, exkurze	Doplňkové služby	Poznámky
Biologie živočichů , praktické poznávání přírody -savci říjen	ZVĚŘINEC S EXOTICKÝMI ZVÍŘATY KOSTELEČ U HEŘMANOVA MĚSTCE Malá soukromá ZOO - původně jen chov pštrosů, dnes lvi, gepardi, mývali, nosáli, velbloudi, lamy, dikobrazi, ovce, kozy, emu, výr, vodní ptáci, drůbež.	Název areálu: Zvěřinec s exotickými zvířaty Provozovatel: majitel Kamil Karel Obec: Kostelec u Heřmanova Městce Kontakt: náměstí Miru 288, 538 03 Heřmanův Městec Zodpovědná osoba: majitel Kamil Karel Umístění: západně od Kostelce, na modré tur.značce Tel.: 469 625 147 , Mail: infocentrum@mesto-hm.cz Webové stránky: http://www.hermanuv-mestec.cz/mesto-hermanuv-mestec/infocentrum/ Cena: dohodou WC: ne Bezbariérový přístup: ano Doprava: vlastní bus Občerstvení: Heřmanův Městec	PRACOVNÍ LIST: EXOTICKÁ ZVÍŘATA Hodnotí význam živočichů v přírodě i pro člověka. Uplatňuje zásady bezpečného chování ve styku s živočichy. Na základě pozorování odvodí základní projev chování živočichů, na příkladech objasní způsob jejich života a přizpůsobení danému prostředí.

Vzdělávací oblast: zeměpis, přírodopis

 Formy realizace výuky: -vyučovací hodina se začleněním krátkodobých projektů a kurzů
 -vyučovací předmět realizován prostřednictvím dlouhodobých projektů

Terénní geografická výuka, praxe a aplikace, geografické informace, zdroje dat, regionální zeměpis, Česká republika -Pardubický kraj, přírodní podmínky České republiky -vodstvo září, říjen	PŘEHRADNÍ HRÁZ PAŘÍŽOVSKÉ PŘEHRADY Základní informace: Pařížovská přehrada je jednou z nejstarších v Čechách , dokončena byla v r.1913. Její hráz dlouhá 142 m a 23 m vysoká v gotizujícím slohu vyhlášena kulturní památkou, r. 1992 doplněna o malou vodní elektrárnu bez narušení vzhledu.	Název areálu: přehradní hráz Pařížovské přehrady Umístění: Pařížov, na začátku Pařížova (směrem od Běstviny) odbočit vlevo, silnička vás dovede až k hrázi Provozovatel: Povodí Labe, státní podnik Obec: Pařížov Kontakt: Přehrada Pařížov, Pařížov 53, 561 63 Běstvina Tel.: 469 662 116, 466 415 301 Webové stránky: www.pla.cz/planet/public/vodnidila/prehrada_parizov.htm Cena: vstup volný, prohlídka hráze dohodou WC: ne Bezbariérový přístup: ne Doprava: parkování bus nedaleko hráze Občerstvení: v Třemošnici nebo na Seči Prohlídka hráze je možná po předchozí domluvě s hrázným.	PRACOVNÍ LIST: PŘEHRAA PAŘÍŽOV Vodstvo našeho kraje -zdroje pitné vody -význam přehradních nádrží -zdroje energie
--	--	---	--

Téma výuky, termín	Vhodný výlet, exkurze	Doplňkové služby	Poznámky
Terénní geografická výuka, praxe a aplikace, geografické informace, zdroje dat, regionální zeměpis, Česká republika -Pardubický kraj - přírodní podmínky České republiky - chráněná území květen červen	PŘÍRODNÍ REZERVACE KRKANKA (část údolí Chrudimky od Křižanovické přehrady směrem k Pračovské přehradě) Základní informace: Krkanka je strmé skalní údolí Chrudimky s přirozenými lesními společenstvy a s bohatým výskytem velké škály rostlin a živočichů. V řece s kamenitým řečištěm lze spatřit množství zajímavých vodních organismů, najdeme zde také 3 metry vysoký vodopád při ústí potoka do Chrudimky. Pěší trasa: délka 5,5 km, z Nasavrk po modré turistické značce kolem kostela a Kaštanky do údolí Chrudimky. V údolí odbočte vlevo na zelenou turistickou značku a po ní dojdete do Hradiště. Po silniče zpět do Nasavrk (nebo na vás může počkat autobus v Hradišti). Zajímavost: v údolí jsou chaty postavené v období mezi válkami - byla zde jedna z nejstarších trampských osad v Čechách, při cestě potkáte dřevěného čerta, vodníka, indiána, supu, vodní mlýnek... (tvorba jednoho z místních chatařů), vodopád najdete u zelené turistické značky v místě, kde cesta zatáčí prudce doleva a do kopce, stačí jen kouknout přes okraj cesty dolů (pokud je sucho, potůček vysychá).	Název areálu: Přírodní rezervace Krkanka Obec: Nasavrky Kontakt: Turistické informační centrum Nasavrky Náměstí 1, 538 25 Nasavrky Tel.: 469 677 555 Mail: ic-nasavrky@ckmacek.cz Webové stránky: http://www.inasavrky.cz/nasavrky-turisticke-cile.php Cena: volně přístupné WC: na zámku v Nasavrkách Bezbariérový přístup: turistická trasa Doprava: veřejná doprava busem do Nasavrk parkování busu Nasavrky náměstí Občerstvení: v Nasavrkách Suvenýry: v informačním centru na zámku	Příklady kladných a záporných vlivů člověka na životní prostředí: - ochrana přírody, chráněná území - žáci si vštěpují zásady chování v přírodě, prakticky je uplatňují.

Téma výuky, termín	Vhodný výlet, exkurze	Doplňkové služby	Poznámky
Vliv vody na utváření zemského povrchu, podzemní voda, voda a její ochrana. Termíny konání dohodou: červen, září, říjen.	NÁRODNÍ GEOPARK ŽELEZNÉ HORY - zážitkové programy provázející geologii Železných hor Putování za vodou Odkud se berou podzemní vody? Jak se do země dostávají, jak se liší či jak chutnají? Můžeme se bez podzemních vod obejít, jsou v Železných horách od pradávna? To vše si povíme včetně „degustací vody“ ve starém amfibolitovém lomu v Proseči, v bývalém lomu na písek ve Zderazi, a u pramenů a vrtů na Polánce, v Nových Hradech, Jenišovicích a Blansku.	Název areálu: Národní geopark Železné hory Provozovatel: Vodní zdroje Chrudim Obec: Chrudim Kontakt: Vodní zdroje Chrudim, spol. s r. o., U Vodárny 137, 537 01 Chrudim II CK MA.CE.K. – Luboš Závorka 538 25 Nasavrky, Náměstí 1 – zámek tel. 469 677 555, 469 677 566 e-mail: ckmacek@ckmacek.cz Zodpovědná osoba: RNDr. D.Smutek, RNDr. T. Pavlík Tel.: 469 637 877, 469 637 101 Mail: vz@vz.cz Webové stránky: http://www.vz.cz/ Cena: 140 Kč/účastník - zahrnuje práci odborného lektora programu, organizační náklady a případné vstupné a povolení ke vstupu do daných lokalit s programem související. Cena je cenou půldenního programu (cca 4-5 hodin), vhodného pro základní školy (výklad je upravený odlišně pro I. a II. stupeň). Cena je stanovena při minimálním počtu 25 platících účastníků. Pedagogický doprovod se účastní zdarma. Doprava: v rámci exkurze není zahrnuta v ceně programu. Možnost smluvního zajištění. WC: ne Bezbariérový přístup: exkurze v bývalých lomech Občerstvení: ne	Podzemní voda, ve které hornině se nejčastěji tvoří jeskyně, v čem se liší podzemní vody, „degustace vody“. Tip: Možnost návštěvy výstavní expozice, pořádání přednášek, procházka geologickou stezkou.

Téma výuky, termín	Vhodný výlet, exkurze	Doplňkové služby	Poznámky
Minerály, geologické procesy v litosféře kdykoli	BERLOVA VÁPENKA - MUZEUM VÝROBY VÁPNA Berlova vápenka u města Třemošnice, známá též jako Vápenka Závrtec, je cenná technická kulturní památka dokládající místní průmyslovou tradici a historii. Jako kulturní památka byla vápenka zapsána v roce 2004. Jde o evropskou raritu – 150 let starou výrobu vápence, ke které vedla 5 km dlouhá lanovka. V letech 2009–2010 provedlo město Třemošnice s podporou Evropské unie rekonstrukci vápenky, která dnes slouží veřejnosti jako muzeum železnohorského vápenictví.	Název areálu: Berlova vápenka - muzeum výroby vápna Provozovatel: město Třemošnice Obec: Třemošnice Kontakt: Berlova vápenka, U Vápenky 495, 538 43 Třemošnice Tel.: 461 105 405, Mail: vapenka@tremosnice.cz Webové stránky: http://www.tremosnice.cz/cz/kul-vapenka.php Otevírací doba: květen - září: ÚT – NE 10:00 – 18:00 březen, duben, říjen: SO – NE 9:00 – 17:00 Mimo sezónu možno domlouvat skupinové prohlídky na Informačním centru v Třemošnici Cena: dospělí 20 Kč, děti, důchodci, studenti, ZTP 10 Kč WC: u Berlovy vápenky chemické WC Bezbariérový přístup: vozíčkáři se dostanou pouze do přízemí, tj. uvidí 50 % expozice Doprava: parkování busu přímo u vápenky Občerstvení: pizzerie Lihovar v Třemošnici 739 435 028, hotel Lichnice v Třemošnici 469 661 730	Ekologie - ochrana životního prostředí
Minerály, geologické procesy v litosféře kdykoli	CEMENTÁRNA PRACHOVICE - POVRCHOVÝ LOM, VÝROBA CEMENTU Holcim Česko komunikuje s místními komunitami na různých úrovních. Představitelé závodu a provozoven vedou aktivní dialog se zástupci okolních obcí a pro širokou veřejnost tradičně organizují dny otevřených dveří v závodě Prachovice. Tímto způsobem poskytují potřebné informace a získávají přehled o skutečných potřebách sousedů. Kromě finanční a materiální pomoci vyhláší Holcim Česko pravidelně Ceny Holcim pro rozvoj regionu. Děti ze zdejšího regionu mají, v rámci další pořádané akce Den Země, možnost lépe pochopit vztahy mezi lidskou činností a přírodou.	Název areálu: Cementárna Prachovice – povrchový lom, výroba cementu Provozovatel: firma Holcim (Česko) a.s., člen koncernu Obec: Prachovice Vedoucí marketingu a externí komunikace: Zbyněk Šeda Kontakt: Továrny ul. 296, CZ – 538 04 Prachovice Tel.: 420 469 810 267 Mail: zbynek.seda@holcim.com Webové stránky: http://www.virtualczech.cz/prachovice---cementarna Cena: dohodou WC: ne Bezbariérový přístup: ne Doprava: vlastní bus, parkování u cementárny Občerstvení: ne	PRACOVNÍ LIST: PRACHOVICE Ekologie - ochrana životního prostředí

Téma výuky, termín	Vhodný výlet, exkurze	Doplňkové služby	Poznámky
Dějiny Země - vývoj života, fosilie Termíny konání dohodou: červen, září, říjen.	NÁRODNÍ GEOPARK ŽELEZNÉ HORY Živý svět zkamenělin – stopy života Seznamte se s vývojem života na naší planetě a s jeho projevy na území Národního geoparku Železné hory. Během několika hodin projdete 650 milionů let dlouhou historií života na území geoparku. Navštívíme starohorní Sovolusky u Přelouče s ukázkami prvních projevů života na Zemi, Berlovu vápenku v Závratci u Třemošnice a Prachovice s ukázkami života v prvohorách, vrch Palác u Heřmanova Městce a jeho světově unikátní nálezy a na závěr se podíváme do lomu v Chrtňkách, kde si každý najde a při troše šikovnosti i s sebou odveze svou zkamenělinu.	Název areálu: Národní geopark Železné hory Provozovatel: Vodní zdroje Chrudim Obec: Chrudim Kontakt: Vodní zdroje Chrudim, spol. s r. o., U Vodárny 137, 537 01 Chrudim II CK MA.CE.K. – Luboš Závorka 538 25 Nasavrky, Náměstí 1 – zámeček tel. 469 677 555, 469 677 566 e-mail: ckmacek@ckmacek.cz Zodpovědná osoba: RNDr. D.Smutek, RNDr. T. Pavlík Tel.: 469 637 877, 469 637 101 Mail: vz@vz.cz Webové stránky: http://www.vz.cz/ Cena: 150 Kč/účastník - zahrnuje práci odborného lektora programu, organizační náklady a případné vstupné a povolení ke vstupu do daných lokalit s programem související. Cena je vždy cenou celodenního programu (7-8 hodin), vhodného pro střední školy a gymnázia (výklad může být odlišný pro specializované SŠ + gymnázia a ostatní typy středních škol). Cena je stanovena při minimálním počtu 25 placících účastníků. Pedagogický doprovod se účastní zdarma. Doprava: v rámci exkurze není zahrnuta v ceně programu. Možnost smluvního zajištění. WC: ne Bezbariérový přístup: exkurze v bývalých lomech	Fosilie, o čem mohou vypovídat. Tip: Možnost návštěvy výstavní expozice, pořádání přednášek, procházka geologickou stezkou.

Agroturistické centrum Apolenka

Písníky

REGION KUNĚTICKÉ HORY

Písečné přesypy - Rokytno

Perníková chaloupka - Ráby

Téma výuky, termín	Vhodný výlet, exkurze	Doplňkové služby	Poznámky
Etická a výtvarná výchova březen až prosinec po telefonické domluvě na tel.: čísle: 466 612 474 nebo 602 413 134	PERNÍKOVÉ HEJTMANSTVÍ Atraktivní program s průvodcem uvnitř budovy Perníkové chaloupky a s neobvyklým zamyšlením nad pohádkou o Perníkové chaloupce v expozicích se stovkami mistrovských perníků. Průvodní slovo (výklad) je vedeno zábavnou formou v diskuzi s dětmi tak, že děti samy si uvědomí, že Ježibaba pekla perníky a že Jeníček s Mařenkou o perníky nepoprosili, ale kradli a lhali. V rámci prohlídky uvidí Vězení pro zloděje perníku, vesničku Perníkov, projdou lesem uvnitř budovy až ke dveřím Perníkářské dílny Ježibaby. Tam zaklepu, pozdraví a poprosí, a tak Ježibaba otevře dveře a každému perník dá. Následně předvede své perníkářské řemeslo a pozve návštěvníky do Medového ráje, Ježíškova nebe a Pekla pod Perníkovou chaloupkou („Kdo lže a krade, do pekla se hrabe“).	Název areálu: Muzeum perníku Provozovatel: Luděk Šorm Obec: Ráby Kontakt: Muzeum perníku, KAM NA PARDUBICKU s.r.o., V Perníkové chaloupce č. p. 38, 533 52 Ráby Zodpovědná osoba: Luděk Šorm Tel.: 466 612 474, 602 413 134, Mail: info@pardub.cz Webové stránky: http://www.pernikova-chaloupka.cz Cena: perníkovně 60 Kč WC: ano, Bezbariérový přístup: ano Doprava: nejbližší zastávka MHD č. 16, doprava-BUS (www.idos.cz) -č. 65060117 - Autobus je možno zaparkovat v místě, popř. využít dopravu MHD. Občerstvení: kromě dalších pohádkových expozic (např. Vyhlička na Smolíčkova jelena, Saně pro Mrazíka,...) je v areálu venkovní ohniště pro dvanáct Měsíčků, kde si po domluvě můžete s dětmi opět voňavé buřtíky, popř. využít zdejšího rychlého občerstvení	Na negativním příkladu ze známé pohádky se děti učí slušnému chování (pozdravit a poprosit) a překonat strach z Ježibaby, o které pomluva tvrdí, že byla zlá. Krásné perníky se pečou s láskou, ale kdo lže a krade, do pekla se hrabe. Program doporučujeme i pro 1.– 3. třídu ZŠ!
Hospodářská zvířata a jejich mláďata březen-říjen	OS APOLENKA Environmentalní program pro předškolní děti a mladší školáky „Účebna v přírodě – farma hospodářských zvířat“. Na farmě chováme pestrout směr domácích zvířat, které děti mohou zblízka poznat a dozvědět se o nich řadu informací adekvátně vzhledem k jejich věku. Jsou zde k vidění koně, oslíci, lamy, krávy, ovce, kozy, drobní hlodavci jako morčata a králíci, drobní zpěvní ptáci, na laguně žije párek kachen a stáje střeží před návštěvami myši naše kočky.	Název areálu: APOLENKA – hiporehabilitace Předsedkyně sdružení: Vladimíra Houdová Obec: Spojil Kontakt: APOLENKA – hiporehabilitace, Spojil, Na Okrajích 156 Zodpovědná osoba: Štěpánková Jolana Tel.: 775614618 Mail: jolana.stepankova@apolenka.org Webové stránky: www.apolenka.org Cena: 50 Kč dítě WC: ano Bezbariérový přístup: areál je bezbariérový, neboť slouží také pro hiporehabilitaci Doprava: areál je v dosahu linek MHD 9,11 přímo ve Spojile - 13, 5 konečná sídliště Dubina 0,5 km Občerstvení: občerstvení je k dispozici pouze v jarních a letních měsících	PRACOVNÍ LIST: DOMÁCÍ ZVÍŘATA Poznávání domácích zvířat a jejich mláďat. Třídění zvířat na domácí a volně žijící. Jaké produkty nám domácí zvířata poskytují. Určování základních druhů krmiv a plodin. Seno a sláma – co je z čeho a k čemu. Pravidla bezpečného chování ke zvířatům. V blízkosti areálu 500 m se nachází Výcvikové středisko psů K9 Spojil. Program lze kombinovat tak, že polovina dětí s jednou p. učitelkou zůstane v Apolence a druhá polovina nejdříve absoluuje program s psy, poté se skupiny vymění. Doporučujeme! Detailní informace o výcvikovém středisku psů K9 viz 8. ročník Člověk a pes. Tyto programy lze přizpůsobit všem věkovým skupinám žáků.

Téma výuky, termín	Vhodný výlet, exkurze	Doplňkové služby	Poznámky
Rozmanitost přírody -živočišné Domácí a hospodářská zvířata duben, květen, červen	OBORA S DIVOKOU ZVĚŘÍ I S DOMÁCÍMI ZVÍŘATY POD KUNĚTICKOU HOROU Naší chloubou a ozdobou Kunětického podhradí je obora s volně se pasoucí zvěří. Mezi naše klenoty patří párek majestátních zubrů, malé jelení stádo či statní mufloni.	Název areálu: Restaurace pod Kunětickou horou Obec: Ráby Kontakt: Ráby 34, Staré Hradiště 533 52 Tel.: restaurace 466 416 274 Mail: podkunkou@podkunkou.cz Webové stránky: http://www.podkunkou.cz/ Cena: obora volně přístupná WC: v restauraci Bezbariérový přístup: ano Doprava: autobusy parkují na parkovišti pod Kunětickou horou, popř. možnost dopravy z Pardubic autobusem č. 16 Občerstvení: stánek s rychlým občerstvením, restaurace, vedle restaurace dětské hřiště	PRACOVNÍ LIST: ZVÍŘATA DOMÁCÍ A VOLNĚ ŽIJÍCÍ Pozorování změn v přírodě v jednotlivých ročních obdobích, třídění zvířat na domácí a volně žijící. Krátká procházka vás doveče na Státní hrad Kunětická hora popř. do Perníkového hejtmanství.
Lidé a čas -pochopení rozdílů mezi současností a minulostí květen, červen	STÁTNÍ HRAD KUNĚTICKÁ HORA (obec Ráby) I. okruh - Palác a věž - interiéry hradního paláce - Rytířský sál - expozice parforsních honů - zbrojnice - sklepení - archeologická expozice - výstava – „Zločin a trest v českých dějinách“ - výstava historických pohlednic a vyobrazení hradu - věž – jedinečná vyhlídka do širokého okolí - Veselá výstava o neveselém umění stavitelském - v severním křídle paláce sídlí největší drak na našich hradech II. okruh - Hradní kaple	Název areálu: Státní hrad Kunětická hora Obec: Ráby Kontakt: Správa hradu Kunětická hora, 533 52 Staré Hradiště Tel.: 466 415 428 Mail: kunetickahora@pardubice.npu.cz Webové stránky: http://www.hrad-kunetickahora.cz Cena: dítě starší 6 let a studenti oba okruhy 60 Kč WC: ano Bezbariérový přístup: pouze na nádvoří a přízemí hradu Doprava: autobusy parkují na parkovišti pod Kunětickou horou, popř. možnost dopravy z Pardubic autobusem č. 16 Občerstvení: na nádvoří hradu stánek s rychlým občerstvením, prodej drobností a suvenýrů	Žáci se učí pojmenovat historické památky regionu, na příkladech porovnávají současnost a minulost. Cestou přes les možnost dojít do Perníkového hejtmanství. (cca 400 m z parkoviště pod Kunětickou horou)

Téma výuky, termín	Vhodný výlet, exkurze	Doplňkové služby	Poznámky
Obec -rozdíl mezi obcí a městem Člověk a jeho zdraví -smyslové vnímání Rozmanitost přírody září, červen	EKOLOGICKÁ ŠKOLNÍ ZAHRADA Staré Ždánice ZELENÁ OÁZA Na zahradě Základní školy a Waldorfské mateřské školy Staré Ždánice byla vytvořena ekologická zahrada, která slouží k ekologické výchově a vzdělávání žáků, v místním měřítku i k ochraně životního prostředí. Školní vzdělávací program ždánické školy je sestaven v souladu s proměnami ročních období, děti se seznamují s nejdůležitějšími změnami v daném ročním období.	Název areálu: Ekologická školní zahrada Staré Ždánice Provozovatel: MŠ Staré Ždánice Obec: Staré Ždánice Zodpovědná osoba: vedoucí učitelka Běla Zetková, DiS. Tel.: 466 981 223 Mail: skolkastarezdanice@seznam.cz Webové stránky: http://www.starezdanice.cz/skola/index.php?id=7632&id=cs&oid=1876188 Cena: 0 WC: ano Bezbariérový přístup: ano Doprava: autobus parkuje v místě Další možnosti dopravy: BUS (www.idos.cz) -z Pce č. 65060725 z L.Bohdaneč č. 65062029 Občerstvení: ne	PRACOVNÍ LIST: ROČNÍ DOBY V obci Staré Ždánice je zachován jeden ze dvou mostů přes Opatovický kanál (významná technická památka). V blízkosti je také lokalita Opatil, soustava několika rybníků.
Rozmanitost přírody - zvířata domácí - zvířata volně žijící - zvířata chovaná jako domácí mazlíčci kdykoliv během roku přímo ve škole nebo školce	KERA - NATUR Přírodovědné programy s ukázkou živých zvířat. Programy jsou přizpůsobeny věku a počtu dětí ve skupině, tzn., že program lze přizpůsobit dětem ve školách i žákům druhého stupně. Děti se seznámí s různými druhy zvířat, která jim přivezeme přímo do školy živá, budou si je moci pohladit, pochovat, budeme si o nich povídat. Programy jsou rozděleny do různých okruhů, např. Savci, Plazi, Ještěři, Ptáci, Hmyz... Pro děti je velkým zážitkem si tato zvířata prohlédnout zblízka, protože se s nimi většina z nich nikdy ani nesetkala. Tím se u dětí prohlubuje vztah k přírodě, zvířatům. Děti po přímém kontaktu se zvířaty zjistí, že se jim nemusí bát, že např. hadi, ještěři nejsou při správné manipulaci s nimi nebezpeční. Zvířata žijící volně v přírodě bychom měli chránit (i když to jsou např. hadi, obojživelníci nebo hmyz).	Název areálu: Kera natur Provozovatel: Kateřina Kadlečková Obec: Dříteč Kontakt: Kateřina Kadlečková, Dříteč 65 Zodpovědná osoba: Kateřina Kadlečková Tel.: 733 109 015 Mail: kadleckova.k@seznam.cz Webové stránky: www.kera-natur.cz Cena: jednotlivě 35,- Kč na dítě několik na sebe navazujících programů 30,- Kč na dítě WC: ano Bezbariérový přístup: ano Doprava: programy probíhají přímo ve školách nebo školkách Občerstvení: ne	Žák třídí živočichy na domácí a volně žijící, zná jejich význam pro člověka, upevňuje si poznatky o určených savcích a ptácích, popisuje jednotlivé části těla, porovná chování živočichů v závislosti na ročním období.

Téma výuky, termín	Vhodný výlet, exkurze	Doplňkové služby	Poznámky
Obec a město září, říjen, květen, červen	OBEK SPOJIL Podle místa bydliště můžeme zvolit i jiné obce – Kuně- tice, Srch, Sezemice, atd. Dominantou návsi se stala fontána, ze které v několika denních časových intervalech tryská voda za doprovodu příjemné melodie. Okolo fontány se nacházejí dva velké kameny, po kterých rovněž stéká voda a které jsou sym- bolem dvou vysušených rybníků „Strejček“ a „Spojil“, na nichž byla obec založena. Plocha fontány je vydlážděna a celý tento odpočinkový park lemují lavičky a záhony s okrasnou zelení.	Obec: Spojil Webové stránky: http://www.spojil.com/ Cena: volně přístupné WC: ne Doprava: Po stezce mezi poli dojdeme z obce Spojil na sídliště Dubina, kde je zastávka autobusů č. 11, 13, 5. Občerstvení: nutno donést vlastní Bezbariérový přístup: ano	PRACOVNÍ LIST: MĚSTO A VESNICE - OBEK SPOJIL Rozdil v počtu obyvatel ve vsi a ve městě, co tvoří střed obce, jaké je zde vybavení, jaké jsou zde kulturní a historické památky. Po stezce mezi poli dojdeme z obce Spojil na sídliště Dubina, kde je zastávka autobusů č. 11, 13, 5. Výlet je možno spojit s návštěvou OS Apolenka. APOLENKA – hiporehabilitace Spojil, Na Okrajích 156 www.apolenka.org . Tel. 775614618 + Výcvikové středisko psů K9 Zodpovědná osoba: Jan Štěpánek Tel.: 723 108 266

Téma výuky, termín	Vhodný výlet, exkurze	Doplňkové služby	Poznámky
Lidé a čas Místo, kde žijeme květen, červen	OBEC KUNĚTICE Kunětice, jedna z nejstarších obcí Pardubicka, leží východně od Kunětické hory a od Pardubic je vzdálena asi 8 km. První stopy osídlení se datují už do mladší doby kamenné. Z mladší doby bronzové, kdy celé východní Čechy byly hustě osídleny lidem popelnicových polí, pocházejí významné archeologické nálezy. Nalezené předměty jsou vystaveny na Státním hradě Kunětická hora. Historické památky obce jsou: - gotický kostel sv. Bartoloměje - socha sv. Jana Nepomuckého z 18. století, podstavec z roku 1852 - boží muka z roku 1852	Obec: Kunětice Kontakt: Obec Kunětice Kunětice 58 533 04 Sezemice Zodpovědná osoba: Jana Lokajová, starostka Možnost vstupu do kostela pouze v doprovodu – kontakt starosta obce Tel. starosta Kunětice: 724 770 571 Mail: kunetice@iol.cz Webové stránky: http://www.obeckunetice.cz/z-historie-obce/ds-2510/p1=316 WC: v 300 m vzdálené restauraci U přívozu. Bezbariérový přístup: ano Doprava: Parkování autobusu před kostelem. Doprava BUS č. linky 650561- viz WWWstránky obce. Občerstvení: restaurace U přívozu, stánek se zmrzlinou u kostela	PRACOVNÍ LIST: ORIENTACE NA MAPĚ - OBEC KUNĚTICE Rozliší a charakterizuje přírodní a umělé prvky v okolní krajině a vyjádří různými způsoby její estetické hodnoty a rozmanitost, orientuje se na zeměpisné mapě. Žák uvede významné rodáky a předky, kulturní a historické památky regionu, významné události a jejich místa, porozumí regionálním tradicím a symbolům. Po prohlídce obce Kunětice pokračujeme po červené turistické trase na Kunětickou horu. Zde si můžeme prohlédnout exponáty z pohřebišť.

Téma výuky, termín	Vhodný výlet, exkurze	Doplňkové služby	Poznámky
Místo, kde žijeme + program je možno zkombinovat s přírodovědou: Základní podmínky životana Zemi (voda) září, říjen, květen, červen	ZE SEZEMIC KOLEM LOUČNÉ DO PARDUBIC (soutok Labe a Loučné) 1. Příjezd do Sezemice z Pardubic autobusem č. 9, popř. z jiných lokalit bez problémů možnost parkování autobusu. 2. V Sezemici prohlídka Husova náměstí. Nejstarší zachovanou obytnou stavbou je dům na Husově náměstí (č. p. 92) s krásným štítem ve stylu selského baroka pocházející z osmnáctého století. 3. Po stezce se vydáme kolem řeky Loučné směrem k hospodě U kapličky v Počáplech. (Zhruba uprostřed stezky se odpojme na polní cestu k Počáplům). 4. Cca 40 m od hospody U kapličky je po pravé straně Loučné zrenovované rameno Loučné, kde je vytvořen rybí přechod (viz informační cedule). 5. Vrátime se na levou stranu řeky Loučné a po pěšině podél řeky dojdeme k soutoku Loučné a Labe a dále po Červené do Pardubic. Celá trasa je dlouhá cca 8 km.	Obec: Sezemice Kontakt: Městský úřad Sezemice Husovo nám. 790 53304 Sezemice Tel.: 466 741 011, 466 741 010, 466 741 013 Mail: mesto@sezemice.cz Webové stránky: www.sezemice.cz Bezbariérový přístup: cesta podél Labe není vhodná pro vozíčkáře Doprava: dostupnost MHD Pardubice-linka č. 9 možnost parkování BUS Občerstvení: Sezemický dům Sezemice, Husovo nám 790 Otevřeno denně 10 - 23.00 hod., denní i víkendové menu, bezbariérový přístup	PRACOVNÍ LIST: K SOUTOKU LABE A LOUČNÉ Žák si vštěpuje zásady chování v přírodě, prakticky je uplatňuje, pracuje s pojmy chráněné území a chráněná krajinná oblast, zkoumá základní společenstva ve vybraných lokalitách, vyhledává typické regionální zvláštnosti, osídlení, hospodářství a kultury. Znečišťování vodních toků, jejich ochrana, voda – základní podmínka života na Zemi.
Místo, kde žijeme -regionální památky červen	MĚSTO DAŠICE, DAŠICKÉ SKLEPY – BÝVALÝ PIVOVAR Střed města, zejména náměstí, je od roku 1990 městskou památkovou rezervací. Jádrem města tvoří náměstí T. G. Masaryka, které svou velikostí a úpravou upoutá každého návštěvníka Dašice. Je lemováno měšťanskými domy z přelomu 18. a 19. století, má lehce lichoběžníkový tvar a svojí rozlohou 1,1 hektaru by jistě slušelo i mnohem větším městům. Pivovar v horizontu posledního století... Pivovar ve městě Dašice produkoval pivo a další související výrobky ještě ve dvacátých letech minulého století. Zřejmě v kontextu hospodářského vývoje v té době a světové války byla produkce piva postupně zastavena. Pivovar má velmi zajímavý interiér.	Název areálu: Dašické sklepy Vedoucí provozu: Petr Meduna Obec: Dašice Kontakt: Pivovar Dašice, s.r.o. – Dašické sklepy Komenského 27 533 03 Pardubice, Dašice Tel.: 466 261 863 Mail: provoz@dasickesklepy.cz Webové stránky: www.dasickesklepy.cz, WC: ano Bezbariérový přístup: ano Doprava: MHD Autobus číslo 28, vlastní bus Občerstvení: bohatý výběr z menu	Obec, významná místa, významní rodáci, regionální památky, okolní krajina, poloha, přírodní a zeměpisná charakteristika, kraj, v němž žijeme. Za pěkného počasí můžeme navštívit nedaleké Moravany - Duhové jezero nám poskytne osvěžení v horkém dnu.

Téma výuky, termín	Vhodný výlet, exkurze	Doplňkové služby	Poznámky
Geografické informace, zdroje dat, kartografie a topografie Od obrázku k mapě září, říjen	STÁTNÍ HRAD KUNĚTICKÁ HORA (obec Ráby) Hradní věž je nejvyšším místem v okolí a nabízí jedinečné průhledy od hladin polabských rybníků až do Krkonoš. Prostory hradního paláce slouží výstavním účelům, rozlehlé vnitřní nádvoří vytváří v turistické sezóně romantickou kulisu skupinám historického šermu či ukázkám výcviku dravých ptáků. Kunětická hora je také významnou lokalitou zoologickou a botanicou, bohatým a chráněným nalezištěm četných druhů živočichů a rostlin. Z hradu a okolí hradu je výhled např. na tyto obce a města: Kunětice, Srch, Němčice, Staré Hradiště, Sezemice, Pardubice, Opatovice nad Labem, Hradec Králové atd.	Název areálu: Státní hrad Kunětická hora Obec: Ráby Kontakt: Správa hradu Kunětická hora 533 52 Staré Hradiště Tel.: 466 415 428 Mail: kunetickahora@pardubice.npu.cz Webové stránky: http://www.hrad-kunetickahora.cz Cena: dítě starší 6 let a studenti oba okruhy 60 Kč WC: ano Bezbariérový přístup: pouze na nádvoří a přízemí hradu Doprava: autobusy parkují na parkovišti pod Kunětickou horou, popř. možnost dopravy z Pardubic autobusem č. 16 Občerstvení: na nádvoří hradu stánek s rychlým občerstvením, prodej drobností a suvenýrů	PRACOVNÍ LIST: KUNĚTICKÁ HORA - PRÁCE S MAPOU A BUSOULOU Orientace v krajině, orientace na mapě, určení světových stran, orientace podle busoly a kompasu, nadmořská výška, řeky, města a obce v regionu, mapové značky a měřítko mapy.
Biologie živočichů a rostlin září, říjen, květen, červen	AGROSPOL HOSTOVICE, A.S. Společnost se zabývá rostlinnou (pšenice ozimá i jarní, ječmen ozimý a jarní, kukuřice, řepka ozimá a slunečnice roční, řepa, jablka) i živočišnou výrobou (chov skotu a prasat). Po objednání možná prohlídka areálu, procházka sady, procházka ZD, prohlídka hospodářských zvířat s výkladem.	Název areálu: Agrospol Hostovice, a.s. Předseda představenstva: Ing. Josef Mlateček Obec: Hostovice Kontakt: AGROSPOL HOSTOVICE, a.s. Hostovice 79 530 02 Pardubice Informace a objednání: Hostovice ústředna 466 951 023 Ostřešany sady 725 796 297 Hostovice rostlinná výroba 466 951 179 Hostovice živočišná výroba 466 951 024 Mail: info@agrospol-hostovice.cz Webové stránky: http://www.agrospol-hostovice.cz/cs/ Cena: exkurze zdarma WC: ano Bezbariérový přístup: ano Doprava: možnost parkování autobusu, jiné spojení z Pardubic MHD č. 28 Občerstvení: ne	Žák vysvětlí základní význam vody, vzduchu, půdy, zhodnotí činnost člověka v přírodě, jeho zásahy v životním prostředí.

Téma výuky, termín	Vhodný výlet, exkurze	Doplňkové služby	Poznámky
Biologie živočichů a rostlin, praktické poznávání přírody Vodní ekosystém Živočiškové a rostliny květen, červen	PŘÍRODNÍ REZERVACE BAROCH Přírodní rezervace se nachází pod lesem vlevo mezi Hradištěm na Písku a Hrobicemi směrem na Hradec Králové. Území PR je vlastně zbytkem velmi rozsáhlého rybníka Velká Čeperka, založeného již ve středověku. Svým charakterem jde dnes o zázemný litorál (Litorál nebo littoral znamená pobřežní pásmo stojatých vod) s dominujícími rákosovými porosty přecházejícími v střídavě vlhké bezkolencové a pcháčové louky.	Webové stránky: http://www.obec-hrobice.cz/prirodni-rezervace-baroch/d-1078/p1=1050 Cena: volně přístupné WC: ne Bezbariérový přístup: trasa vede po lesní a polní cestě Doprava: GPS: 50°5'45.1"N 15°46'56.11"E Občerstvení: ne	PRACOVNÍ LIST: PŘÍRODNÍ REZERVACE BAROCH Pozorování vodního prostředí, určování rostlin. Jižní hranice je vedena v souběhu se žlutě značenou turistickou trasou č. 7322 směr Kunětická hora. V případě celodenního výletu je možno dojít pěšky na Kunětickou horu. Délka trasy po žluté je cca 3,5 km (zhruba 50 minut chůze).
Přírodní obraz Země Přírodní složky a oblasti Země září až duben	ELEKTRÁRNA OPATOVICE - exkurze Společnost Elektrárny Opatovice, a.s. je klíčovým výrobcem a dodavatelem elektřiny a tepla v královéhradeckém a pardubickém regionu, provozující elektrárnu Opatovice a záložní zdroje tepla v okolních městech. Elektrárna Opatovice, a.s. se za účelem dosažení vysokého standardu v oblasti ochrany životního prostředí zavazuje k následujícímu: •Neustálé zlepšování environmentálního profilu společnosti snižuje znečišťování na nejnížší možnou míru. •Plnit všechny platné zákonné a jiné požadavky vztahující se na naši společnost v oblasti životního prostředí, které souvisí s našimi environmentálními aspekty. •Stanovit měřitelné a dosažitelné environmentální cíle a cílové hodnoty za účelem zlepšení ochrany životního prostředí a každoročně je vyhodnocovat. •Poskytovat náležitý výcvik a školení pro osoby, které mohou svou činností významně ovlivnit životní prostředí v našich provozech. Zdroj: http://www.eop.cz/ospolecnosti/evnirment.php	Název areálu: Elektrárna Opatovice Obec: Opatovice nad Labem Kontakt: areál elektrárny Opatovice nad Labem, Pardubice 2, PSČ 532 13 Zodpovědná osoba: Ing. Petr Zadák Tel.: 467 043 111, 466 843 111 Mail: http://www.eop.cz/mailform/kontaktform.php?id=19 Webové stránky: http://www.eop.cz/index.php Cena: zdarma WC: ano Bezbariérový přístup: ne Doprava: autobusová zastávka: přímo před elektrárnou, z Pardubic aut. nádr. vzdálenost 12 km, čas 20 min GPS souřadnice: 50°7'28"N, 15°47'21"E Občerstvení: ne Objednání exkurze: Ing. Petr Zadák, vztahy s veřejností, e-mail: pzadak@eop.cz min. 3 týdny předem, navrhnout více termínů, termín bude potvrzen až po ověření, že je možné v danou dobu provoz elektrárny navštívit Délka exkurze: 1,5-2 hod. Povinné oblečení: pevná obuv, dlouhé nohavice Exkurze je možná od 2. stupně ZŠ a v období září – duben.	Stavební hmoty vzniklé při spalování hnědého uhlí a během procesu odsíření kofouřových palin – např. škvára, popílek, energosádrovec, stabilizát (jeho využití např. pro stavbu těsnění a obvodových hrází na skládkách odpadů, pro stavbu protipovodňových hrází, stabilizát pro stavbu pozemních komunikací).

Téma výuky, termín	Vhodný výlet, exkurze	Doplňkové služby	Poznámky
Biologie živočichů, praktické poznávání přírody, savci - pes září říjen	ČLOVĚK A PES Výcvikové středisko psů K9 Spojil nebo program ve školách U tohoto programu nabízíme možnost absolvovat program přímo na cvičišti ve Spoji nebo objednat si program do školy. Co vás čeká? Na cvičišti ukážka výcviku společenských a služebních psů prováděná odborným výkladem. Ve škole program o tom, jak si se psem porozumět, bezproblémové soužití člověka a psa, jak předejít pokousání psem. Tento program lze přizpůsobit všem věkovým skupinám žáků.	Název areálu: Výcvikové středisko psů K9 Provozovatel: Jan Štěpánek Obec: Spojil Kontakt: Na okrajích 51, Spojil, 530 02 Pardubice Zodpovědná osoba: Jan Štěpánek Tel.: 723 108 266 Mail: k9spojil@seznam.cz Webové stránky: http://www.haneli.com/ http://www.haneli.com/kontakt.htm Cena: dohodu dle délky programu WC: suché Bezbariérový přístup: ano Doprava: areál je z Pardubic dostupný linkou 9, 13, Občerstvení: ne	Žák si upevňuje poznatky o psu, seznamuje se se správným chováním k tomuto zvířeti, seznamuje se s jeho významem pro člověka. Žák dodržuje zásady bezpečného chování ke psu tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných, uposlechne pokynů dospělých, respektuje je a řídí se jimi. V blízkosti areálu (500 m) se nachází OS Apolenka. Program lze zkombinovat tak, že polovina žáků s jednou p. učitelkou zůstane ve Výcvikovém středisku psů a druhá polovina nejdříve absolvuje program v Apolence, poté se skupiny vymění. Detailní informace o OS Apolenka viz programy pro MŠ.
Biologie člověka, praktické poznávání přírody, člověk - první pomoc květen, červen	ŠKOLNÍ JÍZDA VÝLETNÍ LODI ARNOŠT Plavba do Kunětic a zpět – proplouváme přes jez, kde je loď pomocí plavební komory a přepouštění vody vyvednuta na vyšší hladinu. Dále plujeme volnou přírodou a kolem chatových osad. Během plavby je z několika pohledů vidět Státní hrad Kunětická hora. V Kuněticích můžete i vystoupit, na státní hrad Kunětická hora je to cca 1,3 km. Soutok Labe a Chrudimky, zřezadlo na Labi, pardubický zámek.	Název areálu: parník Arnošt Provozní vedoucí: 606 636 846 Kontakt: Pardubická plavební a.s., Labská 2746, 530 02 Pardubice Tel.: 602 484 620 Mail: rezervace@lod.cz Webové stránky: http://www.lod.cz/skolni-jizdy/skolni-jizdy.aspx Doprava: zpáteční cestu je možno absolvovat městskou dopravou, doprava BUS č. linky 650561 Cena: 9000 Kč WC: ano Bezbariérový přístup: dolní paluba Občerstvení: ano	PRACOVNÍ LIST: ŠKOLNÍ VÝLETNÍ JÍZDA PARNÍKEM ARNOŠT - PRVNÍ POMOC Zásady 1. pomoci při tonutí, uškntutí, bodnutí hmyzem, pokousání, zásah bleskem, přenos zraněného. Možnost dojit na hrad Kunětická hora a zpět se vrátit pěšky po červené turistické značce, která nám ukazuje do Pardubic 9 km.

Téma výuky, termín	Vhodný výlet, exkurze	Doplňkové služby	Poznámky
Neživá příroda, praktické poznávání přírody, horniny a nerosty, utváření zemského povrchu, vnitřní geologické děje, geologická stavba ČR + terénní geografická výuka Praxe a aplikace, geografické informace, zdroje dat, kartografie a topografie, Pardubický kraj říjen, květen, červen	CHRÁNĚNÉ PŘÍRODNÍ ÚZEMÍ KUNĚTICKÁ HORA Kunětická hora je také významnou lokalitou zoologickou a botanickou, bohatým a chráněným nalezištěm četných druhů živočichů a rostlin. Geomorfologicky Kunětická hora náleží do subprovincie Česká tabule, oblasti Východočeská tabule, celku Východolabská tabule, podcelku Pardubická kotlina, okrsku Kunětická kotlina a podokrsku Sršská plošina, jejíž je samostatnou geomorfologickou částí.	Název areálu: Státní hrad Kunětická hora Obec: Ráby Kontakt: Správa hradu Kunětická hora 533 52 Staré Hradiště Tel.: 466 415 428 Mail: kunetickahora@pardubice.npu.cz Webové stránky: http://www.hrad-kunetickahora.cz Cena: dítě starší 6 let a studenti oba okruhy 60 Kč WC: ano Bezbariérový přístup: pouze na nádvoří a přízemí hradu Doprava: autobusy parkují na parkovišti pod Kunětickou horou, popř. možnost dopravy z Pardubic autobusem č. 16 Občerstvení: na nádvoří hradu stánek s rychlým občerstvením, prodej drobností a suvenýrů.	PRACOVNÍ LIST: NEŽIVÁ PŘÍRODA, PRAKTICKÉ POZNÁVÁNÍ PŘÍRODY Kdy a jak vznikla Kunětická hora, které horniny či nerosty zde najdeme, byla nebo snad ještě je Kunětická hora sopkou? Orientace v krajině, orientace na mapě, určení světových stran, orientace podle busoly a kompasu, nadmořská výška, řeky, města a obce v regionu.

Téma výuky, termín	Vhodný výlet, exkurze	Doplňkové služby	Poznámky
Ekologie - ochrana životního prostředí kdykoli	PŘÍRODNÍ PAMÁTKA HROZNÁ Rezervaci tvoří zbytek starého labského ramene s charakteristickými lužními porosty na březích. Mrtvé rameno je již silně zazemněno a vodní hladina se objevuje pouze v jarním období nebo po větších deštích. Chráněné území je typickou ukázkou vývoje polabské přírody od říčního koryta k lužnímu lesu (krajinné sukcese).	Název areálu: Přírodní památka Hrozná, pravý břeh Labe jižně od obce Opatovice nad Labem (cca 1 km od obce Opatovice nad Labem) Obec: Opatovice nad Labem Webové stránky: http://chanene-uzemi.sije.cz/hrozna/ Cena: volně přístupné WC: ne Bezbariérový přístup: polní cesta Doprava: GPS: 50°8'19,93"N 15°48'25,59"E 223 m nad mořem Nejbližší vlakové zastávky: - Čeperka (3 km) - Opatovice nad Labem (3 km) - Stěblová (5 km) Občerstvení: ne	Informační cedule mj. říká: Můžeme tu spatřit čolka obecného, skokana hnědého, užovku obojkovou či lesáka rumělkového a hojnou populaci vodních měkkýšů. Dymivky pak patří mezi hojně zástupce rostlinné říše.
Botanika - rostliny a prostředí Zoologie - živočichové a prostředí Ekologie - podmínky života jaro	CHRÁNĚNÉ PŘÍRODNÍ ÚZEMÍ KUNĚTICKÁ HORA Kunětická hora je také významnou lokalitou zoologickou a botanickou, bohatým a chráněným nalezištěm četných druhů živočichů a rostlin. Geomorfologicky Kunětická hora náleží do subprovincie Česká tabule, oblasti Východočeská tabule, celku Východolabská tabule, podcelku Pardubická kotlina, okrsku Kunětická kotlina a podokrsku Sršská plošina, jejíž je samostatnou geomorfologickou částí.	Název areálu: Státní hrad Kunětická hora Obec: Ráby Kontakt: Správa hradu Kunětická hora 533 52 Staré Hradiště Tel.: 466 415 428 Mail: kunetickahora@pardubice.npu.cz Webové stránky: http://www.hrad-kunetickahora.cz Cena: dítě starší 6 let a studenti oba okruhy 60 Kč WC: ano Bezbariérový přístup: pouze na nádvoří a přizemí hradu Doprava: autobusy parkují na parkovišti pod Kunětickou horou, popř. možnost dopravy z Pardubic autobusem č. 16 Občerstvení: na nádvoří hradu stánek s rychlým občerstvením, prodej drobností a suvenýrů	PRACOVNÍ LIST: KUNĚTICKÁ HORA

Téma výuky, termín	Vhodný výlet, exkurze	Doplňkové služby	Poznámky
Regionální zeměpis, Česká republika Pardubický kraj Můj domov duben, květen	LETECKÉ MUZEUM ING. JANA KAŠPARA (Aeropark Kuněčice) Letecké muzeum bylo otevřeno dne 14. 5. 2011, kdy bylo do Kuněčic přestěhováno z areálu bývalého vojenského letiště v Hradci Králové. Na co se zde můžete těšit? 3D kino s leteckými filmy a záznamem z letu Bleriot do Prahy v roce 2011. Letecké simulátory letounů vystavených v muzeu, prolétnete se například v letounu Wright i Bleriot. Zábavné venkovní atrakce pro děti a občerstvení.	Název areálu: Letecké muzeum Ing. Jana Kašpara Provozovatel: AEROPARK Pardubice – občanské sdružení, letiště Kuněčice Obec: Kuněčice Kontakt: 604 111 232 Zodpovědná osoba: Martin Kindemay, Tel.: 604 111 232, Mail: aeropark@seznam.cz Webové stránky: http://www.letajicirkus.cz/aktuality/default.aspx Cena: dospělí 50 Kč, děti od 6 let 25 Kč Otevírací doba: červenec - srpen denně 10:00 - 16:00 březen - červen a září - listopad so - ne 10:00 - 16:00 WC: ne, Bezbariérový přístup: ano, povrch pokrytý šetrkem Doprava: v místě je parkoviště, další možnost dopravy: Ráby - nejbližší zastávka MHD č. 16, doprava-BUS (www.idos.cz) - č. 65060117 - směr Kuněčice cca 500m pěšky Občerstvení: http://www.podkunkou.cz/	Žáci se seznamují s významnými událostmi regionu (vzlet Ing. Jana Kašpara), pojmenují významné osobnosti regionu, zjišťují rozdíly mezi současností a minulostí.
Základy ekologie, praktické poznávání přírody Rekultivace krajiny září až duben	ELEKTRÁRNA OPATOVICE + GOLF CLUB KUNĚČICKÁ HORA Elektrárna Opatovice - exkurze Společnost Elektrárny Opatovice, a.s. je klíčovým výrobcem a dodavatelem elektřiny a tepla v královéhradeckém a pardubickém regionu, provozující elektrárnu Opatovice a záložní zdroj tepla v okolních městech. Elektrárna Opatovice, a.s. se za účelem dosažení vysokého standardu v oblasti ochrany životního prostředí zavazuje k následujícímu: • Neustálým zlepšováním environmentálního profilu společnosti snížit znečišťování na nejmenší možnou míru. • Plnit všechny platné zákonné a jiné požadavky vztahující se na naši společnost v oblasti životního prostředí, které souvisí s našimi environmentálními aspekty. • Stanovit měřitelné a dosažitelné environmentální cíle a cílové hodnoty za účelem zlepšení ochrany životního prostředí a každoročně je vyhodnocovat. • Poskytovat náležitý výcvik a školení pro osoby, které mohou svou činností významně ovlivnit životní prostředí v našich provozech. Zdroj: http://www.eop.cz/ospolecnosti/envirment.php	Název areálu: Elektrárna Opatovice Obec: Opatovice nad Labem Kontakt: areál elektrárny Opatovice nad Labem, Pardubice 2, PSČ 532 13 Zodpovědná osoba: Ing. Petr Zadák, Tel.: 467 043 111, 466 843 111 Mail: http://www.eop.cz/mailform/kontaktform.php?id=19 Webové stránky: http://www.eop.cz/index.php Cena: zdarma WC: ano, Bezbariérový přístup: ne Doprava: autobusová zastávka: přímo před elektrárnou, Z Pardubic aut. nádr. vzdálenost 12 km, čas 20 min GPS souřadnice: 50°7'28"N, 15°47'21"E Občerstvení: ne Objednání exkurze: Ing. Petr Zadák, vztahy s veřejností e-mail: pzadak@eop.cz min. 3 týdny předem, navrhnout více termínů, termín bude potvrzen až po ověření, že je možné v danou dobu provoz elektrárny navštívit Délka exkurze: 1,5-2 hod. Povinné oblečení: pevná obuv, dlouhé nohavice Exkurze je možná od 2. stupně ZŠ a v období září – duben	Stavební hmoty vzniklé při spalování hnědého uhlí a během procesu odsíření kouřových spalin – např. škvára, popílek, energosádrovec, stabilizát (jeho využití např. pro stavbu těsnění a obvodových hrází na skládkách odpadů, pro stavbu protipovodňových hrází, stabilizát pro stavbu pozemních komunikací). Příklady kladných a záporných vlivů člověka na životní prostředí. Odkaliště Dřiteč - slouží pro hydraulické plavení popelovin, které je v současnosti využíváno pouze v případě poruch či odstávek na zařízení odsíření. V roce 2005 bylo zrekonstruováno a nyní je zde provozováno golfové hřiště. Ve smyslu vodního zákona je Odkaliště Dřiteč klasifikováno jako vodní dílo.

FORMA SPOLUPRÁCE ŠKOL, ZÁJMOVÝCH KOLEKTIVŮ A REGIONŮ

1) Vyberte určitý program

2) Zvolte konkrétní datum

3) Kontaktujte centrálu Železnohorského regionu a dojednejte podrobnosti akce min. 20 dní před zvoleným termínem

(v opačném případě nemůžeme garantovat zajištění termínu a funkčnost všech aktivit)

Centrála Železnohorského regionu (ve spolupráci s centrálou Regionu Kunětické hory) vám pomůže doladit detaily akce:

- zajištění vstupů do objektů mimo otevírací hodiny
- zajištění odborných průvodců v lokalitě
- zajištění kontaktů na místní spolky a organizace, regionální výrobce a tradiční řemeslníky, odborníky k daným tématům
- vybavení pracovními listy, kvízy a manuály (v případě, že jsou uvedeny v programech)
- vybavení propagačními a doplňkovými materiály k akci
- dopracování nabídky dalších neuvedených aktivit a služeb ke zvolenému programu dle požadavků
- předání informací o právě probíhajících či připravovaných akcích souvisejících s vybraným programem
- předání kontaktů na místní dopravce
- předání kontaktů na provozovatele služeb
- předání kontaktů na místní informační centrum

Poznámka: na základě uvedených kompletních kontaktů a aktivit si můžete sjednat exkurzi i samostatně bez centrály Železnohorského regionu přímo s provozovatelem. Pracovní listy, manuály výletů a veškeré doprovodné materiály však obdržíte pouze na vyžádání v centrále ŽR na základě telefonické či elektronické žádosti. Exkurze lze libovolně kombinovat i do vícedenních pobytů v rámci škol v přírodě či letních pobytových táborů. V tomto případě vám centrála ŽR nabídne vhodná ubytovací a stravovací zařízení a zpracuje kompletní vícedenní itinerář na základě individuálních požadavků.

Občanská sdružení Region Kunětické hory a Železnohorský region rozvíjejí spolupráci a podporují projekty subjektů, které tvoří programy pro různé zájmové skupiny.

- **E-senior.** Ve spolupráci s Provozně ekonomickou fakultou České zemědělské univerzity v Praze zajišťují metodickou pomoc při vzniku dalších konzultačních středisek v regionech v rámci programu E-senior – studium aktivních seniorů formou interaktivních přednášek v rámci Virtuální Univerzity třetího věku.
- **Animace - nová výuková metoda pro školy v praxi.** Navazující konkrétní aktivity pro r. 2012 Institutu rozvoje evropských regionů, o.p.s. pro pedagogické pracovníky. Veškeré informace vám budou subjektem zaslány či je obdržíte v centrálách regionů.
- **Tematické přednášky a procházky po historických zajímavostech regionu.** Ve spolupráci s odborníky, historiky, kronikáři a architekty zajistíme pro váš kolektiv konkrétní přednášky dle výběru. Kolektiv autorů Programů pro školy má dlouhodobé zkušenosti s přípravou a tvorbou programů a aktivit pro různorodé subjekty a cílové skupiny.

Kontakty na turistická informační centra regionů:

CENTRÁLA ŽELEZNOHORSKÉHO REGIONU

TIC Heřmanoměstecko

Náměstí Míru 288,
538 03 Heřmanův Městec
Tel: 469 625 147

E-mail: infocentrum@mesto-hm.cz
Web: www.zeleznohorsky-region.cz

TIC Nasavrky

Náměstí – Zámek 1,
538 25 Nasavrky
Tel: 469 677 566
E-mail: ic-nasavrky@ckmacek.cz
Web: www.inasavrky.cz

TIC Přelouč

Hotel Bujnoch,
28. Října 1525,
535 01 Přelouč
Tel: 466 798 711
E-mail: icprelouc@email.cz
Web: www.hotelbujnoch.cz

TIC Seč

Chrudimská 94, 538 07 Seč
Tel: 469 676 900
E-mail: info@mestosec.cz
Web: www.mestosec.cz

CENTRÁLA REGIONU KUNĚTICKÉ HORY

Infocentrum Děda Vševeda v Muzeu perníku

Perníková chaloupka Ráby 38, 533 52 Ráby
Tel.: 466612474
E-mail: info@pardub.cz
Web: www.pernikova-chaloupka.cz

TIC Třemošnice

1. Máje 56,
538 43 Třemošnice
Tel: 469 611 135
E-mail: ic@tremosnice.cz
Web: www.tremosnice.cz/ic

REGION KUNĚTICKÉ HORY

Hradec
Králové

**CENTRÁLA REGIONU
KUNĚTICKÉ HORY**
Turistická informační centrum
Dědič Věstecká v Rábošech

ŽELEZNOHORSKÝ REGION

Pardubice

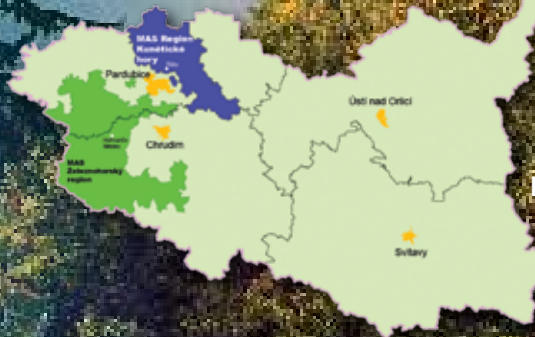
Chrudim

**CENTRÁLA
ŽELEZNOHORSKÉHO
REGIONU**
Kostelík
u Heř. Městce

ČESKÁ REPUBLIKA

PARDUBICKÝ KRAJ

PROGRAMY PRO ŠKOLY

© Vydal v rámci projektu Spolupráce MAS Region Kunětické hory, o.s. a MAS Železnohorský region, o.s., v nákladu 3000ks, v roce 2012.

Grafika, kartografické zpracování a tisk: Pavel Vítek

Foto: archiv MAS Region Kunětické hory, o.s.
a MAS Železnohorský region, o.s., Pavel Vítek

Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova: Evropa investuje do venkovských oblastí